Aktualizacja informatora w ramach projektu „Wiedza potrzebna od zaraz - działania informacyjne i poradnicze na rzecz osób z autyzmem".
Październik 2015 r., aktualizacja częściowa

Aktualizacja informatora w ramach projektu „Autyzm – poradnictwo specjalistyczne przeciw wykluczeniu" realizowanego w ramach programu Obywatele dla Demokracji, finansowanego z Funduszy EOG.
Wrzesień 2015 r., aktualizacja częściowa

Aktualizacja informatora w ramach projektu „Od wykluczenia do integracji - w obronie podstawowych praw osób z autyzmem" realizowanego przy wsparciu Szwajcarii w ramach szwajcarskiego programu współpracy z nowymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej.
PAŹDZIERNIK 2013 r., aktualizacja częściowa

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, w ramach projektu „Wsparcie osób z autyzmem"

PARTNERZYPROJEKTU:

Informator dla rodziców osób z autyzmem województwo wielkopolskie 2009 r.

edycja pierwsza, grudzień 2009 r.

Aktualizacja Informatora w ramach Projektu
„Prowadzenie poradnictwa psychologicznego, socjalno-prawnego oraz udzielanie informacji o uprawnieniach i usługach na rzecz osób z autyzmem i ich rodzin" współfinansowanego przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
sierpień 2012 r.

PRZED DIAGNOZĄ **4**
PO DIAGNOZIE **6**

I. ŚWIADCZENIA ZDROWOTNE I REHABILITACYJNE **6**
POMOC W RAMACH UBEZPIECZENIA ZDROWOTNEGO 6
PORADNIE DLA OSÓB Z AUTYZMEM: PUBLICZNE, NIEPUBLICZNE 8
PLACÓWKI ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH 9
PRYWATNE PLACÓWKI DIAGNOSTYCZNO-TERAPEUTYCZNE 14
TERAPIE WSPOMAGAJĄCE 16

II. POMOC OFEROWANA W RAMACH SYSTEMU EDUKACJI **16**
ŚWIADCZENIA PORADNI PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNYCH 16
WCZESNE WSPOMAGANIE ROZWOJU 21
PLACÓWKI PRZEDSZKOLNE I SZKOLNE DLA DZIECI Z AUTYZMEM 26

III. WSPARCIE OFEROWANE W RAMACH POMOCY SPOŁECZNEJ **48**
SPECJALISTYCZNE USŁUGI OPIEKUŃCZE 48
ŚWIADCZENIE PIENIĘŻNE - ZASIŁEK CELOWY 49
PRACA SOCJALNA I PORADNICTWO SPECJALISTYCZNE 50

IV. ŚWIADCZENIA SOCJALNE DLA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH I ICH RODZIN **51**
ZASIŁEK PIELĘGNACYJNY 51
ZASIŁEK RODZINNY WRAZ Z DODATKAMI 53

ŚWIADCZENIE PIELĘGNACYJNE.....60
SPECJALNY ZASIŁEK OPIEKUŃCZY.....63

V. ORZEKANIE O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI 65
TRYB ORZEKANIA.....65
LEGITYMACJE OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNEJ 68
ULGOWE PRZEJAZDY KOMUNIKACJĄ LOKALNĄ.....68

VI. DOFINANSOWANIE ZE ŚRODKÓW PFRON.....69
TURNUS REHABILITACYJNY.....69
DOFINANSOWANIE LIKWIDACJI BARIER TECHNICZNYCH ORAZ KOMUNIKACYJNYCH.....73

VII. WSPARCIE DOROSŁYCH OSÓB Z AUTYZMEM.....74
ŚRODOWISKOWE DOMY SAMOPOMOCY.....74
WARSZTATY TERAPII ZAJĘCIOWEJ.....78
ZAKŁADY AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ.....87

VIII. DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH.....88
SPIS ORGANIZACJI W WOJEWÓDZTWIE WIELKOPOLSKIM.....89

PRZED DIAGNOZĄ
– podejrzenie autyzmu lub innych całościowych zaburzeń rozwojowych

Z badań wynika,
że w większości przypadków
pierwszy niepokój i podejrzenie,
że rozwój dziecka nie jest prawidłowy,
sygnalizują rodzice.

Jest to oczywiste ze względu na charakter zaburzeń autystycznych – są to zaburzenia relacji i porozumiewania się z innymi osobami oraz tendencja do nietypowych, dziwnych, stereotypowych zachowań i zainteresowań, ograniczenie różnorodności zabawy. Wczesne oznaki takich nieprawidłowości rozwojowych są najbardziej zauważalne w naturalnych relacjach i sytuacjach domowych, rodzinnych. Dlatego pierwsi spostrzegać je mogą rodzice.

Niekiedy sygnał wypływa od członków dalszej rodziny, opiekunek, lekarzy, wychowawców przedszkolnych, psychologów lub innych osób mających kontakt z dzieckiem. W przypadku takich podejrzeń, warto szybko zgłosić się na wizytę do specjalistycznego ośrodka (Poradni dla Dzieci z Autyzmem) z prośbą o ocenę rozwoju dziecka (szybko z tego względu, że oczekiwanie na termin wizyty może być długie). W większości tego rodzaju placówek, również finansowanych przez NFZ, **nie jest wymagane skierowanie.** Jeżeli jego przedstawienie jest wymagane, poproś o nie lekarza rodzinnego lub pediatrę w Twojej Poradni podstawowej opieki zdrowotnej.

Informacje o placówkach, w których możesz uzyskać pomoc diagnostyczną, znajdziesz w rozdziale
ŚWIADCZENIA ZDROWOTNE I REHABILITACYJNE

■ **WAŻNE INFORMACJE** ▶▶ Twoje dziecko i Ty potrzebujecie konkretnej oceny prawidłowości rozwoju dziecka – wykluczenia lub potwierdzenia zaburzeń – przez postawienie rozpoznania zgodnego z kryteriami diagnostycznymi obowiązującej w Polsce klasyfikacji Światowej Organizacji Zdrowia ICD-10 *(patrz ramka z wykazem rozpoznań CAŁOŚCIOWYCH ZABURZEŃ ROZWOJOWYCH).*

CAŁOŚCIOWE ZABURZENIA ROZWOJOWE

Wykaz rozpoznań według obowiązującej w Polsce
Międzynarodowej Klasyfikacji
Chorób i Problemów Zdrowotnych ICD-10

F 84 Całościowe zaburzenia rozwojowe
F 84.0 Autyzm dziecięcy
F 84.1 Autyzm atypowy
F 84.2 Zespół Retta
F 84.3 Inne dziecięce zaburzenia dezintegracyjne

F 84.4 Zaburzenia hiperkinetyczne z towarzyszącym upośledzeniem umysłowym i ruchami stereotypowymi
F 84.5 Zespół Aspergera
F 84.8 Inne całościowe zaburzenia rozwojowe
F 84.9 Całościowe zaburzenia rozwojowe, nieokreślone

W przypadkach trudnych diagnostycznie może to być początkowo rozpoznanie wstępne, do dalszej obserwacji i weryfikacji diagnozy w ciągu kilku miesięcy. Placówka, stawiająca rozpoznanie wstępne, powinna wskazać jak i gdzie kontynuować postępowanie diagnostyczne.

W przypadku występowania nieprawidłowości w rozwoju, przedłużenie procesu stawiania ostatecznej diagnozy nie powinno odraczać podjęcia oddziaływań terapeutycznych.

Ze względu na ewentualną potrzebę zapewnienia dziecku odpowiednich świadczeń zdrowotnych, edukacyjnych i pomocy społecznej, konieczne jest uzyskanie **potwierdzenia rozpoznania w formie pisemnego zaświadczenia.**

■ **UWAGA** ▶▶ Opisany wyżej proces diagnostyczny dotyczy ustalenia rozpoznania rozumianego w sensie medycznym, to znaczy czy w przypadku Twojego dziecka występuje lub nie występuje autyzm dziecięcy bądź inne całościowe zaburzenie rozwojowe (ze spektrum autyzmu). Taka diagnoza w terminologii medycznej określana jest jako **diagnoza nozologiczna** (oznacza rozpoznanie konkretnej jednostki chorobowej lub zespołu zaburzeń zgodnie z kryteriami diagnostycznymi klasyfikacji ICD-10).

Oprócz diagnozy nozologicznej niezbędne jest również dokonanie **diagnozy funkcjonalnej** Twojego dziecka. **Diagnoza funkcjonalna** określa poziom rozwojowy dziecka we wszystkich istotnych funkcjach, m.in. ruchowych, percepcyjnych, poznawczych, porozumiewania się z otoczeniem, w odniesieniu do inwentarzy prawidłowego rozwoju. Dokonywana jest przy pomocy odpowiednich skal i testów. Najczęściej stosowanym narzędziem diagnostycznym dla dzieci z autyzmem jest PEP-R (Profil Psychoedukacyjny wg E. Schoplera), a dla młodzieży i dorosłych z autyzmem – jego odpowiednia do wieku wersja AAPEP (lub nowsza TTAP). Diagnoza funkcjonalna jest podstawą do tworzenia **indywidualnych planów i programów terapeutycznych oraz edukacyjnych** dla dzieci i młodzieży z autyzmem. Powinna być cyklicznie ponawiana w miarę rozwoju dziecka. Jest podstawą kompleksowego postępowania terapeutycznego. Dlatego jest niezbędna w następnych etapach po diagnozie nozologicznej.

PO DIAGNOZIE

Jeżeli w wyniku postępowania diagnostycznego podejrzenie zaburzeń rozwoju u Twojego dziecka zostało potwierdzone, jeżeli rozpoznano u niego autyzm dziecięcy, Zespół Aspergera lub inne całościowe zaburzenie rozwojowe to:

twoje dziecko powinno zostać jak najszybciej objęte
pomocą terapeutyczną, rehabilitacyjną i edukacyjną.

Składają się na nią świadczenia zdrowotne, edukacyjne (dla dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi) oraz pomocy społecznej, które przedstawiamy w kolejnych rozdziałach Informatora.

■ **UWAGA** ⏩ Z interwencją terapeutyczną nie można czekać
również w przypadku przedłużania się procesu diagnostycznego.

Może mieć miejsce sytuacja, w której ze względu na trudności diagnostyczne po pierwszych wizytach nie zostało jeszcze postawione ostateczne, jednoznaczne rozpoznanie. Niezbędna jest wówczas dłuższa obserwacja, kontynuacja postępowania diagnostycznego. Jednak jeżeli diagnoza wstępna potwierdza podejrzenie całościowych zaburzeń rozwojowych, konieczne jest podjęcie oddziaływań terapeutycznych i rehabilitacyjnych bezzwłocznie, na podstawie wstępnego rozpoznania, nie czekając na potwierdzenie ostatecznej diagnozy.

I. ŚWIADCZENIA ZDROWOTNE I REHABILITACYJNE

■ POMOC W RAMACH UBEZPIECZENIA ZDROWOTNEGO

System opieki zdrowotnej w Polsce powinien obejmować pomocą specjalistyczną osoby z autyzmem. Narodowy Fundusz Zdrowia (NFZ) zawiera umowy na świadczenie usług zdrowotnych dla osób z autyzmem i innymi pokrewnymi zaburzeniami rozwojowymi. Usługi te są kontraktowane w ramach Poradni dla Osób z Autyzmem. Także Poradnie Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży mogą zakontraktować świadczenia zdrowotne dla osób z autyzmem, jeżeli prowadzą odpowiednie programy terapeutyczne dla tych osób.
NFZ zawiera kontrakty na świadczenia Poradni dla Osób z Autyzmem również z niepublicznymi poradniami (niepublicznymi zakładami opieki zdrowotnej NZOZ), prowadzonymi przez organizacje pozarządowe (stowarzyszenia i fundacje) oraz podmioty prywatne.

■ **UWAGA** ▶▶ Twoje dziecko może skorzystać ze świadczeń zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych, jeżeli odprowadzane są składki zdrowotne za dziecko (powinno być ono zgłoszone do ubezpieczenia). Korzystając ze służby zdrowia w ramach ubezpieczenia zdrowotnego, należy przedstawić dowód ubezpieczenia.

Jeżeli masz problemy z uzyskaniem dostępu do świadczeń zdrowotnych

(odległy termin wizyty, brak miejsc, brak specjalistycznych placówek zdrowotnych dla osób z autyzmem) skargi możesz kierować do:

Działu ds. Skarg i Wniosków
w Wielkopolskim Oddziale Wojewódzkim Narodowego Funduszu Zdrowia
ul. Piekary 14/15, (pok. 301), 61-823 Poznań, tel. (061) 850 60 75, 658 04 07, 658 04 51

Działu Skarg i Wniosków przy Centrali Narodowego Funduszu Zdrowia
ul. Grójecka 186, 02-390 Warszawa, tel. (022) 572 61 55, 572 61 95

Biura Rzecznika Praw Pacjenta
ul. Młynarska 46, 01-171 Warszawa, sekretariat: tel. (022) 532 82 50, fax (022) 532 82 30
ogólnopolska bezpłatna infolinia: 800 190 590
e-mail: sekretariat@bpp.gov.pl
www.bpp.gov.pl

Fundacji Instytut Praw Pacjenta i Edukacji Zdrowotnej
ul. Nowogrodzka 62a lok. 315, 02-002 Warszawa, tel. (022) 474 15 22, fax (022) 474 15 23
e-mail: kontakt@prawapacjenta.eu
http://www.prawapacjenta.eu/

Dokumentem potwierdzającym prawo do świadczeń zdrowotnych może być:

- dla osoby zatrudnionej na podstawie umowy o pracę – druk ZUS RMUA wydawany przez pracodawcę, aktualne zaświadczenie z zakładu pracy, legitymacja ubezpieczeniowa wraz z aktualnym wpisem i pieczątką (wpis ten ważny jest tylko miesiąc),
- dla osoby prowadzącej działalność gospodarczą – aktualny dowód wpłaty składki na ubezpieczenie zdrowotne,
- dla osoby ubezpieczonej w KRUS – legitymacja KRUS wraz z dowodem wpłaty ostatniej składki na ubezpieczenie społeczne,
- dla emerytów i rencistów – legitymacja emeryta lub rencisty lub aktualny odcinek emerytury lub renty,
- dla osoby bezrobotnej – aktualne zaświadczenie z Urzędu Pracy,
- dla osoby ubezpieczonej dobrowolnie – umowa zawarta z NFZ wraz z aktualnym dowodem opłaty składki,
- dla członka rodziny osoby ubezpieczonej – dowód opłacenia składki zdrowotnej przez osobę, która zgłosiła członków rodziny do ubezpieczenia zdrowotnego, legitymacja rodzinna z wpisanymi członkami rodziny wraz z aktualną datą i pieczątką płatnika lub ZUS, aktualne zaświadczenie z zakładu pracy, legitymacja emeryta lub rencisty z wpisanymi członkami rodziny wraz z aktualnym odcinkiem emerytury lub renty; w przypadku członków rodziny – dzieci, które ukończyły 18 r.ż., dodatkowo należy przedstawić dokument potwierdzający fakt kontynuacji nauki (do 26 r.ż.) lub dokument potwierdzający znaczny stopień niepełnosprawności.

■ **Gdzie szukać informacji?** ➧ Informacje o tym, które poradnie zawarły kontrakt z Narodowym Funduszem Zdrowia na leczenie osób z autyzmem można uzyskać:

- **dzwoniąc na bezpłatną dla Pacjentów Infolinię** w Wielkopolskim Oddziale Wojewódzkim Narodowego Funduszu Zdrowia: tel. 800-800-805 (tylko dla połączeń stacjonarnych) lub do Centrum Informacji Medycznej Tel-Med 194-94 (61-194-94 dla tel. kom.) www.tel-med.pl
- **na stronie internetowej:**

https://aplikacje.nfz.gov.pl/umowy/Provider/Index?ROK=2015&OW=15&ServiceType=04&Code=&Name=&City=&Nip=&Regon=&Product=%C5%9Bwiadczenia+dla+os%C3%B3b+z+autyzmem&OrthopedicSupply=false

PORADNIE DLA OSÓB Z AUTYZMEM
DZIAŁAJĄCE W RAMACH PUBLICZNEJ SŁUŻBY ZDROWIA
KTÓRE MAJĄ W 2015 R. ZAWARTY KONTRAKT Z NFZ

BRAK

NIEPUBLICZNE ZAKŁADY OPIEKI ZDROWOTNEJ:
PORADNIE DLA OSÓB Z AUTYZMEM,
KTÓRE MAJĄ W 2015 R. ZAWARTY KONTRAKT Z NFZ

powiat gnieźnieński

Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej ZPS LOG - MED
Zespół Poradni Specjalistycznych
Poradnia dla osób z autyzmem dziecięcym
ul. Graniczna 1B, 62-200 Gniezno, tel. (061) 425 53 35, tel. kom. 0 602 603 225
e-mail: annazgolak@o2.pl

Dni i godziny przyjmowania pacjentów:
poniedziałek: 08.00- 20.00
wtorek: 08.00- 20.00
środa: 08.00- 20.00
czwartek: 08.00-2000:
piątek: 08.00-20.00.

Oferowana pomoc:

DIAGNOSTYKA:

- autyzm, Zespół Aspergera, całościowe zaburzenia rozwoju
- diagnoza całościowa: psychiatryczna, psychologiczna, logopedyczna

kryteria zapisów: dzieci, młodzież, osoby dorosłe
orientacyjny czas oczekiwania: w miarę wolnych miejsc

Oferowana pomoc:

TERAPIA I REHABILITACJA:

- autyzm, Zespół Aspergera, całościowe zaburzenia rozwoju
- terapia behawioralna
- zajęcia z logopedą
- zajęcia z pedagogiem specjalnym
- fizjoterapia
- rehabilitacja
- zajęcia grupowe
- zajęcia indywidualne
- zajęcia z psychologiem dla rodziców

kryteria zapisów: dzieci, młodzież, osoby dorosłe
orientacyjny czas oczekiwania: w miarę wolnych miejsc

INNE PLACÓWKI ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

Kalisz

Fundacja Na Rzecz Pomocy Dzieciom Niepełnosprawnym "Nowa Nadzieja" z siedzibą w Kaliszu

Adres siedziby: ul. Robotnicza 4-6/19, 62-800 Kalisz
Adres biura: ul. Skalmierzycka 10 (I p.), 62-800 Kalisz, infolinia 801 011 794,
tel./ fax (062) 741 45 58, 0 693 887 884
e-mail: fundacja@ nowanadzieja.com.pl
www.nowanadzieja.com.pl
http://www.autism.com.pl/

Dni i godziny przyjmowania pacjentów:
poniedziałek: 12.00-18.00
wtorek - piątek: 09.00-15.00

Oferowana pomoc:

DIAGNOSTYKA:

- autyzm, Zespół Aspergera, całościowe zaburzenia rozwoju
- diagnoza całościowa: psychiatryczna, funkcjonalna

kryteria zapisów: dzieci, młodzież, osoby dorosłe
orientacyjny czas oczekiwania: na bieżąco

Oferowana pomoc:

TERAPIA I REHABILITACJA:

- pomoc osobom z zaburzeniami rozwoju, w szczególności dzieciom, również z autyzmem, Zespołem Aspergera i innymi całościowymi zaburzeniami rozwoju,
- arteterapia - zajęcia o charakterze integracyjnym dla dzieci z zaburzeniami i rodzeństwa
- zajęcia z psychologiem
- zajęcia z logopedą
- terapia pedagogiczna
- organizowanie zajęć z hipoterapii (w okresie letnim) we współpracy z Ośrodkiem Hipoterapii przy parafii Matki Boskiej Częstochowskiej w Latowicach
- Klub Rodziców
- prowadzenie wszechstronnej działalności w zakresie rozwoju dzieci,
- organizowanie pomocy medycznej, terapeutycznej, rehabilitacyjnej oraz finansowej (m.in. możliwość założenia subkonta dla dziecka w celu finansowanie terapii i rehabilitacji) i rzeczowej dla osób z zaburzeniami rozwoju oraz z zaburzeniami psychicznymi, w szczególności dla dzieci,

- zajęcia grupowe - rozwijanie kompetencji społecznych, integracja z rówieśnikami, rozwijanie samoświadomości społecznej
- bezpłatne szkolenia i warsztaty dla rodziców i specjalistów
- udzielanie pomocy osobom znajdującym się w szczególnie trudnej sytuacji życiowej i materialnej.

kryteria zapisów na zajęcia: dzieci i młodzież
orientacyjny czas oczekiwania: na bieżąco

Konin

Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Autyzmem i Innymi Niepełnosprawnościami Intelektualnymi GEPETTO

ul. Powstańców Wielkopolskich 14,62-510 Konin, 0607 088 282
e-mail: ankagepetto@ wp.pl
www.gepetto.lm.pl

Dni i godziny przyjmowania pacjentów:
poniedziałki – piątk: 7.00-15.00

Uwaga: *Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Autyzmem i Innymi Niepełnosprawnościami Intelektualnymi GEPETTO współpracuje z Konińską Spółdzielnią Socjalną SPEKTRUM i wspólnie prowadzą Niepubliczne Przedszkole z Oddziałami dla Osób z Autyzmem „PINOKIO”.*

Oferowana pomoc:

TERAPIA I REHABILITACJA:

- autyzm, Zespół Aspergera, całościowe zaburzenia rozwoju
- terapia pedagogiczna
- terapia logopedyczna
- dogoterapia
- integracja sensoryczna
- zajęcia metodą W. Sherborne
- terapia zajęciowa
- fizjoterapia
- zajęcia indywidualne
- zajęcia grupowe
- szkolenia, warsztaty, konsultacje dla rodziców i nauczycieli - bezpłatne
- grupy wsparcia dla rodziców i rodzeństwa
- terapia z wykorzystaniem elementów teorii uczenia się
- trening umiejętności społecznych dla młodzieży z autyzmem i Zespołem Aspergera powyżej 13 roku życia
- warsztaty aktywizacji zawodowej młodzieży

kryteria zapisów: dzieci, młodzież, dorośli
orientacyjny czas oczekiwania: około 2 tygodni

Poznań

Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci ze Złożoną Niepełnosprawnością "Potrafię Więcej"

ul.Rubież 46 E, 61-612 Poznań, tel. do biura: 606 418 881 (w godz. 9.00-18.00)
e- mail: biuro@wsparcie.org.pl; stowarzyszenie@wsparcie.org.pl
http://www.wsparcie.org.pl/

Świetlica Terapeutyczna

Zajęcia we wtorki w godz.: 14.00-15.00 grupa dla dzieci w wieku 2-4 lata;
15.00-17.00 grupa dla dzieci 5-7 letnich

Oferowana pomoc:

TERAPIA I REHABILITACJA:

- autyzm, Zespół Aspergera
- zajęcia grupowe z pedagogiem specjalnym
- trening umiejętności społecznych
- w trakcie zajęć dla dzieci rodzice mogą uczestniczyć w grupie wsparcia prowadzonej przez psychologa oraz skorzystać z pomocy bioterapeutki

kryteria zapisów: 2 grupy dla dzieci w wieku: 2-4 lata oraz dla dzieci 5-7 letnich
orientacyjny czas oczekiwania: zapisy na bieżąco do wyczerpania miejsc w grupach

Stowarzyszenie Na Rzecz Edukacji Dzieci i Młodzieży Z Autyzmem Aperio

ul. Górki 10, 60-204 Poznań, tel. 0 605 249 676
e-mail: info@aperio.or.pl
http://aperio.org.pl/

Oferowana pomoc:

- wspieranie działalności Szkoły Podstawowej, Gimnazjum i Przedszkola dla Dzieci z Auzmem w Ośrodku dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej im. Z. Tylewicza w Poznaniu
- szkolenia dla rodziców, nauczycieli, częściowo odpłatne
- szkolenia dla studentów i wolontariuszy
- organizacja półkolonii dla uczniów i przedszkolaków ze Szkoły Podstawowej dla Dzieci z Autyzmem z Ośrodka dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej im. Z. Tylewicza w Poznaniu
- zajęcia rytmiczne dla dzieci w wieku przedszkolnym
- zajęcia z tańca dla dzieci szkolnych
- organizacja imprez okolicznościowych dla dzieci z autyzmem ze Szkoły Podstawowej dla Dzieci z Autyzmem

Uwaga: *Stowarzyszenie prowadzi pomoc dla dzieci, które chcą dołączyć do Przedszkolaprzyjmując dzieci zdiagnozowane na okres adaptacyjny (maj- czerwiec).*

Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Autyzmem „ProFuturo”

ul. Szamarzewskiego 78/82, 60- 569 Poznań, tel./ fax (061) 843 40 38
e-mail: stowarzyszenieprofuturo@wp.pl; biuro@pro-futuro.org
http://pro-futuro.org

Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny

Dni i godziny przyjmowania pacjentów:
diagnozy: *środy w godz. 8.00-14.00,*
terapia: *poniedziałki-piątki w godz. 8.00-20.00.*

Oferowana pomoc:

DIAGNOSTYKA:

- autyzm, Zespół Aspergera, inne całościowe zaburzenia rozwoju
- diagnoza całościowa stawiana przez psychiatrę, psychologa i terapeutę

kryteria zapisów: dzieci i młodzież do 18 roku życia
orientacyjny czas oczekiwania: około 3 miesiące

Oferowana pomoc:

TERAPIA I REHABILITACJA:

- autyzm, Zespół Aspergera, inne całościowe zaburzenia rozwoju
- zajęcia indywidualne
- zajęcia grupowe dla młodzieży z autyzmem i Zespołem Aspergera
- zajęcia świetlicowe dla dzieci i młodzieży (w oddzielnych grupach), których celem jest integracja z rówieśnikami
- organizacja półkolonii letnich i zimowych
- szkolenia teoretyczne i praktyczne dla rodziców, wolontariuszy i nauczycieli
- terapia z wykorzystaniem elementów teorii uczenia się
- spotkania indywidualne i grupowe z psychologiem dla rodziców dzieci z autyzmem (podopiecznych Stowarzyszenia). Celem spotkań jest wymian doświadczeń i wsparcie dla rodzin.
- organizowanie konferencji dot. tematyki autyzmu

kryteria zapisów: dzieci, młodzież, dorośli
orientacyjny czas oczekiwania: zapisy prowadzone są przez cały rok, ale przyjęcia najczęściej dwa razy w roku

ZERO-PIĘĆ. Fundacja na Rzecz Zdrowia Psychicznego Małych Dzieci

ul. Prusa 14/7, 61-819 Poznań, tel. kom. 0 664 497 582
e-mail: kontakt@fundacja05.pl
http://www.fundacja05.pl/

powiat poznański

Fundacja na Rzecz Integracji Osób Niepełnosprawnych i Autystycznych "FIONA"

ul. Narcyzowa 7, 63-004 Tulce poczta Poznań, tel. 0 697 717 291
e-mail: kontakt@ fundacja-fiona.org.pl
www.fundacja-fiona.org.pl

Oferowana pomoc:

- zajęcia sportowe dla osób z autyzmem i Zespołem Aspergera
- zajęcia wspinaczkowe i zabawy linowe
- obozy rehabilitacyjno-wspinaczkowe
- organizowanie oraz prowadzenie zajęć rehabilitacyjnych połączonych z elementami wypoczynku, celem poprawy psychofizycznej sprawności oraz rozwijania umiejętności społecznych uczestników
- TATERNISKO - obozy zimowe dla dzieci i młodzieży z autyzmem oraz ich rodziców

- ESKAPADA – turnusy dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej, z autyzmem, Zespołem Aspergera, z Zespołem Downa i in. zagrożonym wykluczeniem społecznym
- rozwijanie i wspieranie zainteresowań sprzyjających integracji
- zajęcia integracyjne dla osób z autyzmem i ich rodzin oraz zdrowych rówieśników i przyjaciół
- prowadzenie zajęć edukacyjnych oraz sportowych sprzyjających integracji różnych środowisk
- promocja i organizacja wolontariatu
- organizowanie i prowadzenie szkoleń, spotkań, seminariów informacyjnych, warsztatowych, konferencji, obozów, wystaw, imprez, akcji promocyjnych i informacyjnych
- grupa wsparcia dla rodziców dzieci z Autyzmem i ZA

Fundacja Prowadzi:

Poradnia „Per-Bene"

ul. Narcyzowa 7. 63-004 Tulce poczta Poznań, tel: 0697 717 291
e- mail: kontakt@fundacja-fiona.org.pl
www.per-bene.pl

Oferowana pomoc:

- diagnoza pedagogiczna dla dzieci z autyzmem i zespołem Aspergera,
- terapia osób z autyzmem i zespołem Aspergera,
- konsultacje psychologiczne dzieci i młodzieży,
- terapia dla dzieci z zaburzeniami rozwoju mowy, lękowymi, społecznymi, emocjonalnymi, ADHD,
- stwierdzanie gotowości szkolnej dzieci w wieku 6 i 7 lat.

Centrum Integracji i Aktywizacji

ul. Mielżyńskiego 20G, Poznań, tel. 0697 717 291
e- mail: kontakt@fundacja-fiona.org.pl
http://www.fundacja-fiona.org.pl/ciia.php

Spółdzielnia Socjalna „FURIA”

ul. Narcyzowa 7, 63-004 Tulce poczta Poznań, tel. 0 697 717 291
e-mail: kontakt@ fundacja-fiona.org.pl

Oferowana pomoc:

- Spółdzielnia zajmuje się AKTYWIZACJĄ ZAWODOWĄ osób z Autyzmem i z zespołem Aspergera

PRYWATNE PLACÓWKI DIAGNOSTYCZNO-TERAPEUTYCZNE

Kalisz

Centrum Wspomagania Rozwoju Dziecka „Papilio”

ul. Prastara 9, 62-800 Kalisz, tel. 0 608 765 818, 0 602 173 041 , 0 694 434 466
e-mail: centrumpapilio@gmail.com
http://www.centrumpapilio.pl/

Dni i godziny przyjmowania pacjentów:
poniedziałek-piątek po godz. 13.00.
Diagnozy i terapia po wcześniejszym kontakcie telefonicznym.

Oferowana pomoc:

DIAGNOSTYKA:

- autyzm, Zespół Aspergera, całościowe zaburzenia rozwoju
- diagnoza rozwojowa i funkcjonalna

kryteria zapisów: dzieci i młodzież do 14 roku życia
orientacyjny czas oczekiwania: około 1 miesiąca

Oferowana pomoc:

TERAPIA I REHABILITACJA:

- autyzm, Zespół Aspergera, całościowe zaburzenia rozwoju
- układanie indywidualnych programów terapii
- zalecenia dla rodziców dot. pracy z dzieckiem w domu
- terapia rozwojowa
- terapia logopedyczna w oparciu o metodę prof. J. Cieszyńskiej
- terapia psychologiczna
- terapia pedagogiczna
- trening umiejętności społecznych dla młodzieży z Zespołem Aspergera
- terapia indywidualna
- terapia grupowa
- elementy metody TEAACH
- elementy metody behawioralnej

kryteria zapisów: dzieci i młodzież do 14 roku życia
orientacyjny czas oczekiwania: około 1 miesiąca

Poznań

Instytut Rozwoju Dziecka GuGu
Poradnia dla Dzieci i Rodziców GuGu
ul.Katowicka 89b. 61-131 Poznań, tel. kom. 0 605 846 554
e-mail: poradniagugu@gmail.com
www.poradnia-gugu.pl

Dni i godziny przyjmowania pacjentów:
poniedziałek, środa, czwartek, sobota
po wcześniejszym uzgodnieniu terminu

Oferowana pomoc:

DIAGNOZA:

- autyzm, Zespół Aspergera, całościowe zaburzenia rozwoju
- diagnoza logopedyczna
- diagnoza psychologiczna
- diagnoza pedagogiczna

kryteria zapisów: dzieci i młodzież
orientacyjny czas oczekiwania: około 1 tygodnia

Oferowana pomoc:

TERAPIA I REHABILITACJA:

- autyzm, Zespół Aspergera, całościowe zaburzenia rozwoju
- układanie indywidualnych programów terapii
- elementy Treningu Umiejętności Społecznych
- indywidualna terapia logopedyczna
- indywidualna terapia psychologiczna
- indywidualna terapia pedagogiczna
- terapia w trybie stacjonarnym lub konsultacyjnym
- wskazówki dla rodziców dotyczące pracy z dzieckiem w domu,
- zajęcia z wykorzystaniem metody W. Sherborne,
- przygotowanie do rozpoczęcia nauki w szkole,
- wśród specjalistów: psycholog kliniczny, pedagog, socjoterapeuta, logopeda, oligofrenopedagog, nauczyciel edukacji wczesnoszkolnej

kryteria zapisów: dzieci i młodzież
orientacyjny czas oczekiwania: około 1 tygodnia

TERAPIE WSPOMAGAJĄCE

Poznań

Centrum Treningu Uwagi Słuchowej Metodą Tomatis'a
os. Piastowskie 36/1
tel. 061/ 872-01-31
tel. kom. 0502-348-094
e-mail: biuro@treningsluchowy.pl
http://www.treningsluchowy.pl/

Dni i godziny przyjmowania pacjentów:
poniedziałek-piątek po godz. 8.00-20.00,
sobota: 8.00-15.00

Oferowana pomoc:

TERAPIA:

- trening uwagi słuchowej poprzedzony konsultacją z opiekunami dziecka i badaniem dotyczącym wrażliwości słuchowej i ucha dominującego u dziecka
- Play Attention Learning System

II. POMOC OFEROWANA W RAMACH SYSTEMU EDUKACJI

■ ŚWIADCZENIA PORADNI PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNYCH

Poradnie wydają orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego niezbędne w przedszkolach i szkołach oraz opinie o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju, udzielają też pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom i ich rodzinom.

Do zadań poradni psychologiczno-pedagogicznych należy m.in. terapia zaburzeń rozwojowych, pomoc uczniom w dokonywaniu wyboru kierunku kształcenia, zawodu i planowaniu kariery zawodowej, pomoc rodzicom i nauczycielom w diagnozowaniu i rozwijaniu potencjalnych możliwości oraz mocnych stron uczniów, wspomaganie wychowawczej i edukacyjnej funkcji rodziny oraz szkoły.

Poradnie wydają opinie w sprawach dotyczących m.in.:

- wcześniejszego przyjęcia dziecka do szkoły podstawowej oraz odroczenia rozpoczęcia spełniania obowiązku szkolnego,
- dostosowania wymagań edukacyjnych, wynikających z programu nauczania, do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych ucznia, u którego stwierdzono zaburzenia i odchylenia rozwojowe lub specyficzne trudności w uczeniu się, uniemożliwiające sprostanie tym wymaganiom,
- zwolnienia ucznia z głęboką dysleksją rozwojową z nauki drugiego języka obcego,
- przystąpienia ucznia lub absolwenta z zaburzeniami i odchyleniami rozwojowymi lub ze specyficznymi podstawowej, egzaminu przeprowadzanego w ostatnim roku nauki w gimnazjum, egzaminu maturalnego lub egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe, w warunkach i formie dostosowanych do indywidualnych potrzeb psychofizycznych ucznia lub absolwenta.

Pomoc oferowana w ramach poradni psychologiczno-pedagogicznych jest bezpłatna.

Podstawa prawna:
Ustawa z dn. 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tj. Dz. U. z 2004 ., nr 256, poz. 2572 z (późn.. zm.),
Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych (Dz.. U. Nr 228, poz. 1488)

■ **Gdzie szukać informacji?** ➧ Informacje dotyczące poradni psychologiczno-pedagogicznych powinny znajdować się w starostwie w Wydziale Edukacji (Oświaty) oraz w analogicznym wydziale Urzędu Miasta lub Urzędu Gminy. Informacji tych można także szukać w Kuratorium Oświaty.

W województwie wielkopolskim wykaz poradni psychologiczno-pedagogicznych można znaleźć na stronie internetowej Kuratorium Oświaty w Poznaniu:
http://ko.poznan.pl/?page=1761

➧ Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne:

Kalisz
orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
ul. Hanki Sawickiej 3b, 62-800 Kalisz, tel./fax (062) 764 00 00
e-mail: ppp1kalisz@interia.pl
http://www.poradnia1.info.kalisz.pl/

Konin
orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Miejska Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
ul. Sosnowa 12, 62-510 Konin, tel. (063) 243 18 95, fax (063) 243 18 66
e-mail: m.poradniapp@wp.pl
http://mpppk.pl/

Leszno
orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
ul. B. Chrobrego 15, 64-100 Leszno, tel./fax (065) 529 30 35, 529 64 71
e-mail: poradniapedag@autograf.pl
http://poradnia-leszno.pl/

Poznań
orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 1
ul. Trybunalska 17, 60-325 Poznań, tel./ fax (061) 865 82 60
e-mail: ppp1poznan@wp.pl
www.ppp1.poznan.pl

powiat czarnkowsko-czcianecki
orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
ul. Fabryczna 1, 64-980 Trzcianka, tel. (67) 216 35 83
e-mail: poradnia@trzcianka.com.pl
http://www.poradnia.trzcianka.com.pl/

powiat gnieźnieński
orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
ul. Tadeusza Kościuszki 7, 62-200 Gniezno, tel./ fax (061) 424 66 40
e-mail: ppp.gniezno@interia.pl
http://www.pppgniezno.info/

powiat gostyński
orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
ul. Poznańska 200, 63-800 Gostyń, tel./ fax (065) 572 06 97, tel. (065) 572 31 77
e-mail: poradnia@poradniapp.gostyn.pl
www.poradniapp.gostyn.pl

powiat kolski
orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
ul. Kolejowa 13, 62-600 Koło, tel./ fax (63) 272 72 89, tel. (63) 261 08 51
e-mail: ppp.kolo@wp.pl
http://www.pppkolo.pl/

powiat koniński
orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Miejska Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
ul. Sosnowa 12, 62-510 Konin, tel. (63) 243 18 66
e-mail: m.poradniapp@wp.pl
http://www.mpppk.pl/

Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
ul. Żwirki i Wigury 55, 62-561 Ślesin, tel./fax (063) 270 59 88
e-mail: pppp_slesin@interia.pl
http://ppp.konin.pl/

powiat leszczyński
orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
ul. Chrobrego 15, 64-100 Leszno, tel. (65) 529 30 35
e-mail: poradniapedag@autograf.pl
http://poradnia-leszno.pl/

powiat obornicki
orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
ul. Mickiewicza 4, 64-600 Oborniki, tel. (061) 296 04 39, fax (061) 296 04 47
e-mail: poradnia.oborniki@wp.pl; poradnia10@wp.pl
www.poradnia.oborniki.pl

powiat ostrowski
orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
ul. Królowej Jadwigi 1, 63-400 Ostrów Wielkopolski, tel./fax (062) 736 51 39
e-mail: poradnia_psych_pedagog@poczta.onet.pl
http://poradniaosw.w.interia.pl/

powiat ostrowski
orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
ul. Gen. Sikorskiego 19, 63-500 Ostrzeszów, tel. (62) 732 03 67, tel. kom. 0519 332 785
e-mail: ppp_ostrzeszow@op.pl
http://www.poradniaostrzeszow.pl/

powiat poznański
orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
ul. Żabikowska 40, 62-030 Luboń, tel. (61) 813 01 73, fax 61 8103-372
e-mail: ppplubon@powiat.poznan.pl
http://poradnie.powiat.poznan.pl/lubon/www/

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
Os. Kościuszkowców 4, 62-020 Swarzędz, tel. (61) 817 49 51
e-mail: pppswarzedz@powiat.poznan.pl
http://www.bip.pppswarzedz.powiat.poznan.pl/

powiat pilski
orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Zespół Poradni Pedagogiczno-Psychologicznych
ul. Gen. Sikorskiego 19, 64-920 Piła, tel. (067) 350 90 97
e-mail: zppp@zespolporadni.pila.pl
http://www.zespolporadni.pila.pl

powiat rawicki
orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
ul. Kopernika 4, 63-900 Rawicz, tel. (065) 545 27 04, fax (065) 545 32 98
e-mail: ppp@powiatrawicki.pl
www.poradnia.rawicz.pl

powiat słupecki
orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
ul. Wojska Polskiego 13, 62-400 Słupca, tel. (063) 277 13 22, fax (063) 275 10 79
e-mail: sekretariat@poradniapp-slupca.pl
http://www.poradniapp-slupca.pl/inf_p.php

powiat szamotulski
orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
ul. Staszica 4, 64-500 Szamotuły, tel./ fax (061) 292 15 64
e-mail: pppszamotuly@poczta.onet.pl

powiat śremski
orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
ul. Marciniaka 3, 63-100 Śrem, tel./ fax (061) 283 48 64
e-mail: ppp@poradniasrem.cop.pl
www.poradniasrem.cop.pl

powiat turecki
orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
ul. Kościuszki 6, 62-700 Turek, tel. (063) 278 50 73, fax (063) 289 26 17
e-mail: poradnia-turek@wp.pl
www.pppturek.pl

powiat wągrowiecki
orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Poradnia Psychologiczni-Pedagogiczna
ul. Wierzbowa 1, 62-100 Wągrowiec, tel./fax (067) 262 23 80
e-mail: ppp@wagrowiec.pl
www.ppp.wagrowiec.pl

powiat wrzesiński
orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
ul. Wojska Polskiego 1, 62-300 Września, tel. (061) 640 45 70, fax (061) 640 45 76
e-mail: poradniapsychwrzesnia@op.pl
www.pppwrzesnia.powiat.pl

■ WCZESNE WSPOMAGANIE ROZWOJU

Pomoc ta organizowana jest dla małych dzieci (od urodzenia do momentu pójścia do szkoły, zazwyczaj do 7 roku życia). Wczesne wspomaganie rozwoju dzieci ma na celu pobudzanie psychoruchowego i społecznego rozwoju dziecka od chwili wykrycia niepełnosprawności, do podjęcia nauki w szkole.

Wczesne wspomaganie może być organizowane w przedszkolu, w szkole podstawowej, w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym, w publicznej i niepublicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, jeżeli mają one możliwość realizacji wskazań zawartych w opinii o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka, w szczególności dysponują środkami dydaktycznymi i sprzętem, niezbędnymi do prowadzenia wczesnego wspomagania. Jednak nie wszystkie ww. placówki prowadzą wczesne wspomaganie rozwoju.

Pomoc ta oferowana jest przez zespół specjalistów, w skład którego wchodzą osoby posiadające przygotowanie do pracy z małymi dziećmi z zaburzonym rozwojem psychoruchowym: oligofrenopedagog, tyflopedagog lub surdopedagog, psycholog, logopeda, inni specjaliści – w zależności od potrzeb dziecka i jego rodziny.

Zespół ten ustala kierunki pracy z dzieckiem oraz harmonogram podejmowanych działań w zakresie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka oraz wsparcia jego rodziny. Poza tym do jego zadań należy: nawiązanie współpracy z zakładem opieki zdrowotnej lub ośrodkiem pomocy społecznej w celu zapewnienia dziecku rehabilitacji, terapii lub innych form pomocy, opracowanie i realizacja indywidualnego programu pracy z dzieckiem i jego rodziną, analiza skuteczności pomocy udzielanej w ramach wczesnego wspomagania. Zajęcia w ramach wczesnego wspomagania organizowane są w wymiarze od 4 do 8 godzin w miesiącu.

■ **UWAGA** ▸▸ Ze względu na bardzo małą liczbę godzin przewidzianą w ramach Wczesnego Wspomagania Rozwoju (od jednej do dwóch godzin tygodniowo) forma ta może być jedynie uzupełnieniem podstawowych form terapii dla dzieci z autyzmem i innymi całościowymi zaburzeniami rozwoju.

Aby dziecko mogło skorzystać z tego rodzaju wsparcia, musi mieć wydaną opinię o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju. Opinie te wydają publiczne i niepubliczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne, w tym poradnie specjalistyczne.

Pomoc oferowana w ramach wczesnego wspomagania rozwoju jest bezpłatna.

Podstawa prawna:
Ustawa z dn. 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tj. Dz. U. z 2004 ., nr 256, poz. 2572 z (późn. zm.),
Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 lutego 2009 r.
w sprawie organizowania wczesnego wspomagania rozwoju dzieci(Dz.U.2009.23.13)

■ **Gdzie szukać informacji?** ▸▸ Przede wszystkim postaraj się dotrzeć do publicznej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Twoim mieście lub powiecie. Tam można dowiedzieć się o placówkach oświatowych, w których jest prowadzone wczesne wspomaganie rozwoju dziecka. Informacje te powinny znajdować się także w Wydziale Edukacji (Oświaty) Urzędu Miasta lub Urzędu Gminy oraz w analogicznym wydziale w starostwie powiatu.

Kalisz
wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Szkoła Podstawowa Nr 18 im. J. Kusocińskiego
ul. Podmiejska 9a, 62-800 Kalisz, tel. (062) 753 11 32

Zespół Szkół Nr 11
ul. Budowlanych 2, 62-800 Kalisz, tel./fax (062) 503 25 44
e-mail: sekretariat@zs11.eu
www.zs11.eu

Konin
wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Przedszkole Nr 32 z Oddziałami Integracyjnymi
ul. Przemysłowa 7, 62-510 Konin, tel. (063)242 43 55
e-mail: przedszkole_32@interia.pl

Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi Nr 9
ul. Staffa 5, 62-505 Konin, tel./fax (063) 246 78 67
e-mail: sp9@konin.home.pl
www.sp9.lm.pl

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Janusza Korczaka
ul. Kaliska 19, 62-500 Konin, tel./fax (063) 242 91 61
e-mail: sosw.konin@wp.pl
http://www.soswkonin.w8w.pl/

Poznań
wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci ze Złożoną Niepełnosprawnością "Potrafię Więcej"
ul.Rubież 46 E, 61-612 Poznań, tel. do biura: 606 418 881 (w godz. 9.00-18.00)
e- mail: biuro@wsparcie.org.pl; stowarzyszenie@wsparcie.org.pl
http://www.wsparcie.org.pl/

Zespół Szkół Specjalnych Nr 103
ul. Rycerska 43, 60-345 Poznań, tel. (061) 867 97 27, (061) 867 32 01, fax (061) 867 32 10
e-mail: dyrekcja@zss103.pl
www.zss103.poznan.pl

Zespół Szkół Specjalnych Nr 107
ul. Dąbrowskiego 73 60-523 Poznań, tel. (061) 847 31 56
e-mail: zs107@poczta.onet.pl
http://szkola107.home.pl/zss107/zss-107

powiat gnieźnieński
wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 2
ul. Powstańców Wlkp. 16, 62-200 Gniezno, tel. (061) 424 57 11, fax (061) 424 57 28
e-mail: sekretariat@sosw2.gniezno.pl
www.sosw2.gniezno.pl

powiat gostyński
wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
ul. Poznańska 200, 63-800 Gostyń, tel./ fax (065) 572 06 97, 572 31 77
e-mail: poradnia@poradniapp.gostyn.pl
www.poradniapp.gostyn.pl

powiat krotoszyński
wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Przedszkole Nr 6 z Oddziałami Integracyjnymi
ul. Sienkiewicza10, 63-700 Krotoszyn, tel./fax (062) 725 34 61
e-mail: p6@krotoszyn.pl
http://www.p6.krotoszyn.pl/

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy
Konarzew 76, 63-700 Krotoszyn, tel./ fax (062) 722 80 99
e-mail: sosw.konarzew@wp.pl
http://konarzew.edu.o12.pl/

powiat nowotomyski
wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
ul. Emilii Sczanieckiej 1, 64-300 Nowy Tomyśl, tel./fax (061) 442 34 36
e-mail: pppnt@o2.pl
http://www.pppnt.com.pl/

powiat obornicki
wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Przedszkole Nr 1 z Oddziałami Integracyjnymi
ul. Droga Leśna 29, 64-600 Oborniki, tel. (061) 296 09 32

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
ul. Mickiewicza 4, 64-600 Oborniki, tel. (061) 296 04 39, fax (061) 296 04 47
e-mail: poradnia.oborniki@wp.pl

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
ul. II Armii Wojska Polskiego 1, 64-610 Rogoźno, tel./fax (067) 261 83 16
e-mail: ppprogozno@poczta.onet.pl
www.ppprogozno.dl.pl

powiat ostrowski
wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Przedszkole Nr 12 z Oddziałami Integracyjnymi
ul. Andersa 15, 63-400 Ostrów Wielkopolski, tel. (062) 736 06 34

powiat pilski
wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. M. Grzegorzewskiej
ul. Śniadeckich 27, 64-920 Piła, tel. (067) 210-68-81, fax. (067) 210-68-91
e-mail: soswpila@wp.pl

powiat pleszewski
wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Zespół Szkół Specjalnych
ul. Osiedlowa 1, 63-300 Pleszew, tel./ fax (062) 742 78 77
e-mail: sekretariat@zps.pleszew.pl
http://www.zps.pleszew.pl/

Pleszewskie Centrum Medyczne w Pleszewie Sp. z o.o.
ul. Poznańska 125a, 63-300 Pleszew, tel. (062) 742 07 00, 74 20 900
e-mail: zozpleszew@send.pl

powiat rawicki
wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Zespół Szkół Specjalnych
ul. Gen. Grota Roweckiego 9F, 63-900 Rawicz, tel./fax (065) 546 15 07
e-mail:zss@powiatrawicki.pl
www.zss-rawicz.pl

powiat słupecki
wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy
ul.Wojska Polskiego 13, 62-400 Słupca, tel./fax. (063) 275 20 18
e-mail: sosw@soswslupca.pl
http://www.soswslupca.pl/

powiat śremski
wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
ul. Marciniaka 3, 63-100 Śrem, tel./fax (061) 283 48 64
e-mail: ppp@poradniasrem.cop.pl
www.poradniasrem.cop.pl

Przedszkole z Oddziałami Integracyjnymi Nr 5 Mali Przyrodnicy
ul. Bora - Komorowskiego 4, 63-100 Śrem, tel./fax (061) 283 61 81
e-mail: przedszkole@maliprzyrodnicy.pl
www.maliprzyrodnicy.pl

powiat turecki
wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
ul. Kościuszki 6, 62-700 Turek, tel. (063) 278 50 73, fax (063) 289 26 17
e-mail: poradnia-turek@wp.pl
http://www.pppturek.pl/

powiat wągrowiecki
wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Poradnia Psychologiczni-Pedagogiczna
ul. Wierzbowa 1, 62-100 Wągrowiec, tel./fax (067) 262 23 80
e-mail: ppp@wagrowiec.pl
www.ppp.wagrowiec.pl

powiat wolsztyński
wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Zespół Szkół Specjalnych
ul. 5 Stycznia 14, 64-200 Wolsztyn, tel./fax (068) 384 23 95
e-mail: zss.wolsztyn@wp.pl
www.zsswolsztyn.neostrada.pl

powiat wrzesiński
wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
ul. Wojska Polskiego 1, 62-300 Września, tel. (061) 640 45 70, fax (061) 640 45 76
e-mail: poradniapsychwrzesnia@op.pl
www.ppp.wrzesnia.powiat.pl

Przedszkole Nr 1 "Słoneczko"
ul. 3-go Maja 4, 62-300 Września, tel. (061) 436 19 37
e-mail: przedszkole-1@wrzesnia.pl
http://p1wrzesnia.edupage.org

■ PLACÓWKI PRZEDSZKOLNE I SZKOLNE DLA DZIECI Z AUTYZMEM

Dzieci z autyzmem, z zespołem Aspergera i innymi zaburzeniami rozwojowymi w wieku przedszkolnym i szkolnym mają prawo do otrzymania orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego. O jego wydanie wnioskują rodzice.

Orzeczenie to jest wydawane dla dzieci i młodzieży, które wymagają stosowania specjalnej organizacji nauki i metod kształcenia. Na tej podstawie przedszkole lub szkoła dostosowuje warunki i formy nauczania do potrzeb dziecka określonych w orzeczeniu. Prawo oświatowe gwarantuje dzieciom i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi możliwość uczęszczania do wszystkich typów przedszkoli i szkół: ogólnodostępnych (tzw. masowych), integracyjnych, z oddziałami integracyjnymi, specjalnych, z oddziałami specjalnymi.

Placówka oświatowa, do której uczęszcza dziecko, ma zapewnić mu realizację zaleceń określonych w orzeczeniu. Uczeń taki ma także prawo do dostosowania treści nauczania, a co za tym idzie – dostosowania systemu jego oceniania. Orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego dla dzieci i młodzieży z autyzmem wydają poradnie psychologiczno-pedagogiczne wskazane przez kuratora oświaty.

Jeżeli stan zdrowia dziecka znacznie utrudnia lub uniemożliwia uczęszczanie do szkoły (w tym do kl. 0), może być wydane orzeczenie o nauczaniu indywidualnym. Zajęcia te mogą być organizowane w domu rodzinnym, szkole lub w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym. Możliwe jest także wprowadzanie ucznia na zajęcia z innymi dziećmi, z klasą.

Podstawa prawna:
Ustawa z dn. 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tj. Dz. U. z 2004 r., nr 256, poz. 2572 z późn. zm.),
Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w specjalnych przedszkolach, szkołach i oddziałach oraz w ośrodkach (Dz.U.2010.228.1489),
Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych (Dz.U.2010.228.1490),
Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dn. 18 września 2008 r. w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych (Dz. U. z 2008 r., nr 173, poz. 1072),
Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dn. 18 września 2008 r. w sprawie sposobu i trybu organizowania indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego i indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży (Dz. U. z 2008 r., nr 175, poz. 1086).

■ **Gdzie szukać informacji?** ▶▶ Informacje o przedszkolach i szkołach integracyjnych można znaleźć w Urzędzie Gminy (Miasta) oraz w Kuratorium Oświaty. Informacje o szkołach specjalnych znajdują się w starostwach powiatu i w Kuratoriach Oświaty.

Jeżeli masz problemy z uzyskaniem dostępu do wczesnego wspomagania rozwoju dziecka, przedszkola, szkoły, poradni psychologiczno-pedagogicznej możesz kontaktować się z:
- wójtem, burmistrzem, prezydentem miasta odpowiedzialnym za sprawy edukacji,
- starostą odpowiedzialnym za sprawy edukacji (jeżeli chodzi o szkoły specjalne, poradnie psychologiczno pedagogiczne).

Jeżeli przedszkole, szkoła, poradnia psychologiczno-pedagogiczna łamie prawa ucznia (nie realizuje zaleceń zawartych w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego, nie organizuje zajęć rewalidacyjnych dla uczniów niepełnosprawnych, nie dostosowuje programu nauczania do potrzeb dziecka z orzeczonym kształceniem specjalnym), możesz kontaktować się z Rzecznikiem Praw Ucznia (osobą odpowiedzialną za kształcenie uczniów niepełnosprawnych) w:

Kuratorium Oświaty w Poznaniu
ul. Tadeusza Kościuszki 93, 61-716 Poznań, tel. tel. (061) 854 16 61, 854 16 58
e-mail: e-mail: kancelaria@ko.poznan.pl
http://www.ko.poznan.pl/

lub delegaturą Kuratorium Oświaty na Twoim terenie:

Delegatura Kuratorium Oświaty w Kaliszu
ul. Kordeckiego 19, 62-800 Kalisz, tel. (062) 502 35 00, fax (062) 502 30 11
e-mail: wkokal@ko.poznan.pl

Delegatura Kuratorium Oświaty w Koninie
ul. Św. Maksymiliana Kolbe 3, 62-510 Konin, tel. (063) 243 51 05, fax (063) 243 51 03
e-mail: wkokon@ko.poznan.pl

Delegatura Kuratorium Oświaty w Lesznie
Pl. Kościuszki 4, 64-100 Leszno, tel. (065) 529 48 38, fax (065) 520 57 29
e-mail: wkolesz@ko.poznan.pl

Delegatura Kuratorium Oświaty w Pile
ul. Dzieci Polskich 26, 64-920 Piła, tel. (067) 212 37 67, 349 14 54,
fax (067) 213 15 85
e-mail: wkopil@ko.poznan.pl

■ SZKOŁY, W KTÓRYCH UCZĄ SIĘ DZIECI Z AUTYZMEM

Dzieci z autyzmem mają prawo uczęszczać do wszystkich placówek edukacyjnych (ogólnodostępnych, integracyjnych, specjalnych).

■ SZKOŁY I PRZEDSZKOLA SPECJALNE ORAZ PROWADZĄCE ODDZIAŁY SPECJALNE:

Kalisz

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy
Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna
Szkoła Przysposabiająca do Pracy
ul. Augustyna Kordeckiego 17a tel/fax: 62 502 33 60, 62 502 33 90
e-mail: sosw1.kalisz@gmail.com
http://www.sosw1kalisz.pl/

Zespół Szkół Nr 10
Szkoła Podstawowa (masowa)
- oddziały dla uczniów z autyzmem
Gimnazjum (masowa)
- oddziały dla uczniów z autyzmem
ul. Podmiejska 9a 62-800 Kalisz, tel. (062) 753 11 32
e-mail: zs10kalisz@op.pl

Zespół Szkół Nr 11
Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 19
Gimnazjum Specjalne
ul. Budowlanych 2, 62-800 Kalisz, tel./fax (062) 503 25 44
e-mail: sekretariat@zs11.eu
www.zs11.eu

Specjalny Ośrodek Wychowawczy Zgromadzenia Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia
ul. Poznańska 2, 62-800 Kalisz, tel./ fax (062) 767 50 87
e-mail: ow.kalisz@wp.pl

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy
ul. Augustyna Koreckiego 19, 62-800 Kalisz, tel. (062) 502 35 55, fax (062) 502 32 67
e-mail: info@os-w.pl
www.os-w.pl

Konin

Niepubliczne Przedszkole z Oddziałami dla Dzieci z Autyzmem PINOKIO
ul. Powstańców Wielkopolskich 14, 65-510 Konin, tel. (63) 233 00 23
- nabór do przedszkola trwa przez cały rok.

Uwaga: Przedszkole Pinokio działa z ramienia Konińskiej Spółdzielni Socjalnej oraz Stowarzyszeniem na Rzecz Osób z Autyzmem GEPETTO

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Janusza Korczaka
Szkoła Podstawowa
- oddziały dla dzieci z autyzmem
Gimnazjum
- oddziały dla dzieci z autyzmem
Zasadnicza Szkoła Zawodowa
Zasadnicza Szkoła Zawodowa Przysposabiająca do Pracy
ul. Kaliska 19, 62-500 Konin, tel./ fax (063) 242 91 61
e-mail: sekretariat@sosw.konin.pl

Ośrodek Rehabilitacyjno – Edukacyjno – Wychowawczy
ul. Kurpińskiego 3, 62-510 Konin, Tel.**:** (063) 244-85-99 Fax**:** (063) 242-20-64
e-mail: orew.konin@psouu.org.pl

Leszno

Ośrodek Rehabilitacyjno – Edukacyjno - Wychowawczy
ul. Starozamkowa 14, 64-100 Leszno, tel. (065) 529 64 74, fax (065) 529 63 52
e-mail: zk.leszno@psouu.org.pl
www.psouu-leszno.pl

Zespół Szkół Specjalnych im. Janusza Korczaka
Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 6
Gimnazjum Specjalne Nr 6
Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna
Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy
Aleje Jana Pawła II 10 64-100 Leszno, tel./fax (065) 520-40-04

Program Terapeutyczno-Przedszkolny SOTIS – Magiczna BUSOLA
ul. Głogowska 84 lok. 10, 60-741 Poznań, tel. kom. 0 669 288 377
http://www.sotis.pl/
- przedszkole dla dzieci z autyzmem

Przedszkole Niepubliczne Milusin z Grupą Terapeutyczną
ul. Dziurawcowa 4, 61-680 Poznań, tel. kom. 0 507 117 011
e-mail: maligeniusze@gmail.com
http://www.akademiamalychgeniuszy.pl/przedszkole-lesnaprzystan/

Przedszkole Specjalne Orzeszek
os. Bolesława Chrobrego 6, 60-681 Poznań, tel. (061) 822 51 51, 605-500-933,
e-mail: przedszkole@orzeszek.org.pl
www.orzeszek.org.pl

Przedszkole Specjalne Bartek
os. Piastowskie 42, 61-152 Poznań, tel. (061) 877 26 71, fax (061) 879 97 56
e-mail: zofia.skommer@przedszkolebartek.org
www.przedszkolebartek.org

Przedszkole Specjalne Nr 164
ul. Libelta 35, 61-707 Poznań, tel./ fax (061) 853 23 16
e-mail: ps164@przedszkolespecjalne164.pl
www.przedszkolespecjalne164.pl

Społeczna Podstawowa Szkoła Specjalna
ul. Winogrady 144., 61-662 Poznań, tel. (061) 826 66 72
e-mail: szkola.zakatek@wp.pl
www.zakatek.org.pl

Ośrodek Szkolno-Wychowawczy dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej
Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna Nr 4
IV Liceum Ogólnokształcące Specjalne
Technikum Uzupełniające Specjalne Nr 2
Szkoła Policealna Specjalna
Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy
ul. Szamarzewskiego 78/82, 60-569 Poznań, tel./ fax (061) 847 30 95
e-mail: sekretariat@sosw.poznan.pl
http://www.sosw.poznan.pl/

Ośrodek Szkolno-Wychowawczy dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej im. Z. Tylewicza
Szkoła Podstawowa dla dzieci z Autyzmem
Szkoła Podstawowa, klasy I, II, III
ul. Szamarzewskiego 78/82 60-569 Poznań, tel./ fax (061) 847 30 95
e-mail: sekretariat@sosw.poznan.pl
www.sosw.poznan.pl
Przedszkole dla Dzieci z Autyzmem
ul. Płowiecka 5, 60-277, tel. (061) 867 53 13

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. św. Wincentego a Paulo
Szkoła Podstawowa im. Małgorzaty Naseau
ul. Mariacka 24/28, 60-960 Poznań, tel. (061) 878 02 24, fax (061) 872 44 50
e-mail: mariacka@autograf.pl

Zespół Szkół i Placówek Specjalnych
Przedszkole Specjalne Nr 111
Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 111
Gimnazjum Specjalne Nr 111
II Liceum Ogólnokształcące Specjalne
ul. 28 Czerwca 1956r. 135/147, 61-545 Poznań, tel./ fax (061) 831 02 55
e-mail: 111@post.pl
http://111poznan.edupage.org/contact/?

Zespół Szkół z Klasami Integracyjnymi i Specjalnymi Nr 1
Szkoła Podstawowa Nr 68
Gimnazjum Specjalne Nr 114
os. J. III Sobieskiego 102, 60-688 Poznań, tel./ fax (061) 823 43 71
e-mail: sp68@epf.pl
www.szkola1.zoom.pl

Zespół Szkół Specjalnych Nr 101
Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 101
Gimnazjum Specjalne Nr 101
Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna Nr 5
Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy Nr 1
ul. Swoboda 41, 60-389 Poznań, tel./ fax (061) 861 68 52
e-mail: sekretariat@zss101.poznan.pl
www.zss101.poznan.pl

Zespół Szkół Specjalnych Nr 102
Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 102
Gimnazjum Specjalne Nr 102
Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna
Szkoła Przysposabiająca do Pracy Nr 2
ul. Przełajowa 6, 61-622 Poznań, tel./ fax (061) 852 56 60
e-mail: zss102@post.pl
www.zss102.pl

Zespół Szkół Zawodowych Nr 2
Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna Nr 1
Szkoła Specjalna Przyspasabiajaca do Pracy Nr 4
ul. Żniwna 1, 61-663 Poznań
tel. (061) 820 09 92, fax (061) 828 91 63
e-mail: sekretariat@zsz2.poznan.pl
www.szkola-korczak.poznan.pl

Zespół Szkół Specjalnych Nr 103
Szkoła Specjalna Nr 103 im. Marii Grzegorzewskiej
Gimnazjum Specjalne Nr 103
ul. Rycerska 43, 60-345 Poznań, tel. (061) 867 97 27, 867 32 01, fax (061) 867 32 10
e-mail: dyrekcja@zss103.pl
www.zss103.poznan.pl

Zespół Szkół Specjalnych Nr 104 im. Jana Kilińskiego
Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 104
Gimnazjum Specjalne Nr 104
ul. Sikorskiego 29, 61-536 Poznań, tel. (061) 833 05 30
e-mail: info@zs104poznan.iklasa.pl
www.zs104poznan.iklasa.pl

Zespół Szkół Specjalnych Nr 105

Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 105

- oddziały dla dzieci z autyzmem

Gimnazjum Specjalne Nr 105

- oddziały dla dzieci z autyzmem

Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy Nr 3

- oddziały dla dzieci z autyzmem

ul. Bydgoska 4, 61-127 Poznań, tel. (061) 877 22 94, fax (061) 877 23 20
e-mail: sekretariat@105.edu.pl
http://www.105.edu.pl/

Zespół Szkół Specjalnych Nr 106

Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 106

Gimnazjum Specjalne Nr 106

ul. K. Janickiego 22 , 60-542 Poznań , tel./ fax (061) 847 87 14
e-mail: pos106@poznan.interklasa.pl
http://zs106poznan.blogspot.com/

Zespół Szkół Specjalnych Nr 107

Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 107

Gimnazjum Specjalne Nr 107

ul. Dąbrowskiego 73, 60-523 Poznań, tel. (061) 8473156
http://www.szkola107-poznan.pl/zss-107/

Zespół Szkół Specjalnych Nr 109

Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 109

Gimnazjum Specjalne Nr 109

ul. Sanatoryjna 2, 60-480 Poznań, tel./ fax (061) 896 02 56
e-mail: szkola@zss109.pl
www.zss109.pl

Zespół Szkół Specjalnych Nr 110

Przedszkole Specjalne Nr 107

Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 110

Gimnazjum Specjalne Nr 110

ul. Szpitalna 27/33, 60-572 Poznań, tel./ fax (061) 849 14 83
e-mail: zespolszkol110@wp.pl

Zespół Szkół Specjalnych Nr 112

Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 112

- oddziały dla dzieci z autyzmem

Gimnazjum Specjalne Nr 112

- oddziały dla dzieci z autyzmem

ul. Obornicka 314, 60-691 Poznań, tel./ fax (061) 828 86 13
e-mail: zss112@poczta.onet.pl
http://zss112.edupage.org/

powiat chodzieski

Zespół Szkół Licealno-Gimnazjalnych
Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna
Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy
ul. Chodzieska 9, 64-800 Chodzież, tel./ fax (067) 284 53 70
e-mail: rataje@op.pl
www.rataje.pl

powiat czarnkowsko-trzcianecki

Zespół Szkół Specjalnych
Szkoła Podstawowa Specjalna
Gimnazjum Specjalne
Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna
Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy
ul. Polna 1, 64-700 Czarnków, tel./ fax (067) 255 14 20
e-mail: zssgebice@wp.pl
www.zssgebice.republika.pl

powiat gnieźnieński

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 1
ul. Żwirki i Wigury 27, 62-200 Gniezno, tel./ fax (061) 426 14 22
e-mail: sosw1.gniezno@post.pl
http://sosw1gnieznoszkolna.net/

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 2
Szkoła Podstawowa Nr 14 Specjalna
- oddziały dla dzieci z autyzmem
Gimnazjum Nr 14 Specjalne
- oddziały dla dzieci z autyzmem
Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 14 Specjalna
Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy
- oddziały dla dzieci z autyzmem
ul. Powstańców Wlkp. 16, 62-200 Gniezno, tel. (061) 424 57 11, fax (061) 424 57 28
e-mail: sekretariat@sosw2.deo.pl
http://www.sosw2.gniezno.pl/

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. hm. Zygmunta Imbierowicza
ul. Gnieźnieńska 7, 62-270 Kłecko, tel./ fax (061) 427 01 57
e-mail: soswkl@wp.pl

Zespół Szkół Specjalnych
Szkoła Podstawowa Nr 11
Gimnazjum Nr 11
ul. Poznańska 15 62-200 Gniezno, tel. (061) 423 85 60, fax (061) 424 07 68
e-mail: zss11@o2.pl
www.jedenastka.neostrada.pl

powiat gostyński

Zespół Szkół Specjalnych
Szkoła Podstawowa Specjalna
- oddziały dla dzieci z autyzmem
Gimnazjum Specjalne
- oddziały dla dzieci z autyzmem
Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna
Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy
Brzezie 40, 63-800 Gostyń, tel./ fax (065) 572 11 66
e-mail: zss-brzezie@xl.wp.pl

powiat jarociński

Zespół Szkół Specjalnych
Szkoła Przysposabiająca do Pracy
ul. Szubianki 21, 63-200 Jarocin, tel./ fax (062) 747 21 53
e-mail: zsspjarocin@post.pl

powiat kępiński

Przedszkole z Oddziałami Specjalnymi prowadzone przez Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia św. Karola Boromeusza
ul. Kościuszki 17, 63-600 Kępno, tel: (062) 782-32-65
e-mail: boromeuszkikepno@poczta.onet.pl

Zespół Szkół Specjalnych
Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy
ul. Szkolna 6, 63-600 Kępno, tel./ fax (062) 782 22 87
e-mail: sekretariat@zss.kepno.pl
http://www.zss.kepno.pl

powiat kolski

Ośrodek Rehabilitacyjno – Edukacyjno - Wychowawczy
ul. Wojciechowskiego 21a, 62-600 Koło, tel. (063) 272 09 92, fax (063) 261 65 86
e-mail: orew.kolo@psouu.org.pl
www.psouu-kolo.pl
- oddział dla dzieci z autyzmem.

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy
Szkoła Podstawowa Specjalna
Gimnazjum Specjalne
Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna
Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy
ul. Mickiewicza 14, 62-600 Koło, tel./ fax (063) 272 04 57
e-mail: sosw.kolo1@wp.pl

powiat koniński

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy
Szkoła Podstawowa Specjalna
Gimnazjum Specjalne
Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna
Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy
ul. Konińska 46, 62-570 Rychwał, tel./ fax (063) 248 11 51
e-mail: soswrychwal1@op.pl

powiat kościański

Zespół Szkół Specjalnych im. Marii Konopnickiej w Kościanie
Szkoła Podstawowa Specjalna
Gimnazjum Specjalne
Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna
3-letnia Szkoła Przysposabiająca do Pracy
ul. M. Konopnickiej 1, 64-000 Kościan, tel./ fax (065) 512 29 31
e-mail: sekretariat@zsskoscian.pl
http://www.zsskoscian.pl/

powiat krotoszyński

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy
Szkoła Podstawowa Nr 2
Gimnazjum Specjalne
Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy
Borzęciczki 11, 63-720 Koźmin Wielkopolski, tel./ fax (062) 721 69 93
e-mail: sosw06@vp.pl
www.soswborzeciczki.republika.pl

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy
Szkoła Podstawowa Specjalna
Gimnazjum Specjalne
Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy
Konarzew ul. Parkowa 18, 63-700 Krotoszyn, tel./ fax (062) 722 80 99
e:mail: sosw.konarzew@wp.pl; sosw.dyrektor@interia.pl
http://konarzew.edu.o12.pl/

Zespół Szkół Specjalnych im. Marii Grzegorzewskiej
Szkoła Podstawowa Nr 6 Specjalna im. Marii Grzegorzewskiej
Gimnazjum Nr 6 Specjalne
Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 3 Specjalna
Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy
ul. Ostrowska 49, 63-700 Krotoszyn, tel. (062) 725 24 31, fax (062) 722 68 28
e-mail: sekretariat@speckrot.pl; gimspeckrot@wp.pl**;** speckrot@wp.pl**;**
http://speckrot.pl/index.php

powiat leszczyński

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy
Szkoła Podstawowa Specjalna
Gimnazjum Specjalne
Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna
Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy
Plac Zamkowy 2, 64-130 Rydzyna, tel. (065) 538 85 89, fax (065) 538 84 89
e-mail: soswry@wp.pl
http://speckrot.pl/index.php?id=3

powiat międzychodzki

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy
Szkoła Podstawowa
Gimnazjum
Zasadnicza Szkoła Zawodowa
ul. Gwardii Ludowej 6b, 64-400 Międzychód, tel./ fax (095) 748 36 48
e-mail: soszwgwlu6b@poczta.onet.pl
www.soszw-miedzychod.netmark.pl

powiat nowotomyski

Ośrodek Rehabilitacyjno – Edukacyjno -Wychowawczy
ul. Opalenica 4, Sielinko 64-330 Opalenica, tel./ fax (061) 447 37 00
e-mail: osrodeksielinko@wp.pl

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy
Szkoła Podstawowa Specjalna
Gimnazjum Specjalne
Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy
ul. Zbąskich 7, 64-360 Zbąszyń, tel./ fax (068) 384 61 75
e-mail: soswz@wp.pl

powiat obornicki

Zespół Szkół Specjalnych
Szkoła Podstawowa Specjalna
Gimnazjum Specjalne
Szkoła Przysposabiająca do Pracy
Miłowody 2, Kowanówko, 64-600 Oborniki, tel./ fax (061) 296 15 92
e-mail: zespolszkolspecjalnych@wp.pl

powiat ostrowski

Zespół Szkół Usługowych
Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna
ul. Wolności 12, 63-400 Ostrów Wielkopolski, tel. 0 62 736 51 82 fax 0 62 736 51 82

Zespół Szkół Specjalnych
Szkoła Podstawowa Nr 12 Specjalna
Gimnazjum Specjalne
Szkoła Przysposabiająca do Pracy
ul. Kościuszki 5, 63-400 Ostrów Wielkopolski, tel./ fax (062) 735 57 54
e-mail: sekretariat@zssostrow.pl
sekretariat@zssostrow.pl

powiat ostrzeszowski

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy
Szkoła Podstawowa Specjalna
Gimnazjum Specjalne
Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna
Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy
ul. Gen. Sikorskiego 19, 63-500 Ostrzeszów, tel./ fax (062) 732 07 16
e-mail: soszw@tlen.pl
http://www.osw-ostrzeszow.pl/index.html

powiat pilski

Zespół Szkół Specjalnych
Szkoła Podstawowa Specjalna
Gimnazjum Specjalne
Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy
Rzadkowo 79, 64-810 Kaczory, tel. (067) 283 11 38, fax (067) 283 11 40
e-mail: zssrzadkowo@vp.pl

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. M. Grzegorzewskiej
ul. Śniadeckich 27, 64-920 Piła, tel./ fax (067) 214 12 78
e-mail: soswpila@wp.pl

Zespół Szkół Gastronomicznych
Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy
ul. Sikorskiego 73, 64-920 Piła, tel./ fax (067) 212 34 01
e-mail: zsg.pila@neostrada.pl
www.zsg.pila.pl

powiat pleszewski

Zespół Szkół Specjalnych
Szkoła Podstawowa Specjalna
Gimnazjum Specjalne
Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy
ul. Osiedlowa 1, 63-300 Pleszew, tel./ fax (062) 742 78 77
e-mail: sekretariat@zps.pleszew.pl
http://www.zps.pleszew.pl/

powiat poznański

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy
Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 3
Oddziały Szkolne przy ZOZ w Ludwikowie
Gimnazjum Specjalne Nr 3
Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna Nr 2
Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy
ul. Kościelna 2, 62-050 Mosina, tel./ fax (061) 813 24 69
e-mail: soswmosina@powiat.poznan.pl
http://soswmosina.powiat.poznan.pl/

Zespół Szkół Specjalnych
Szkoła Podstawowa Specjalna w Zespole Szkół Specjalnych
Gimnazjum Specjalne w Zespole Szkół Specjalnych
ul. Wojska Polskiego 18 62-060 Stęszew, tel. (061) 813 40 96
e-mail: zss-steszew@neostrada.pl
www.zss-steszew.w8w.pl

powiat rawicki

Zespół Szkół Specjalnych
Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 7
Gimnazjum Specjalne
Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna
Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy
ul. Gen. Grota Roweckiego 9F, 63-900 Rawicz , tel./ fax (065) 546 15 07
e-mail: zss@powiatrawicki.home.pl

powiat słupecki

Ośrodek Rehabilitacyjno – Edukacyjno - Wychowawczy
Michalinów 1, 62-410 Zagórów, tel./ fax (063) 276 25 50
e-mail: orew-michalinow@o2.pl

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy
Szkoła Podstawowa Specjalna
Gimnazjum Specjalne
Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna
Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy
ul. Plac Szkolny 14, 62-400 Słupca, tel./ fax (063) 275 11 66
e-mail: dyrektorsosw@wp.pl

powiat szamotulski

Zespół Szkół Nr 3 im. Hugona Kołłątaja
Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna
ul. Mickiewicza 4, 64-500 Szamotuły, tel. (061) 292 15 79, fax (061) 292 62 67
e-mail: zszszamot@poczta.onet.pl

Zespół Szkół Specjalnych
Szkoła Podstawowa Nr 5 Specjalna
Gimnazjum Nr 2 Specjalne
Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy
ul. Kołłątaja 1, 64-500 Szamotuły, tel./ fax (061) 292 09 37
e-mail: zss-szamotuly@o2.pl
www.zss-szamotuly.com

powiat śremski

Niepubliczne Gimnazjum z Klasami Przysposabiającymi do Pracy
ul. Wyszyńskiego 11, 63-100 Śrem, tel./ fax (061) 283 92 99
e-mail: gim.holis@onet.eu

Zespół Szkół Specjalnych
Szkoła Podstawowa Specjalna
Gimnazjum Specjalne
Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy
ul. Piłsudskiego 15, 63-100 Śrem, tel. (061) 283 00 55, fax (061) 282 85 84
e-mail: szkola3srem@szkola.wp.pl

powiat turecki

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Kornela Makuszyńskiego
Szkoła Podstawowa Specjalna
- oddział dla dzieci z autyzmem
Gimnazjum Specjalne
Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna
Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy
Aleja Józefa Piłsudskiego 5, 62-700 Turek, tel. (063) 289 60 61, fax (063) 289 60 62
e-mail: sosw-turek@szkola.wp.pl
www.sosw.turek.pl

powiat wągrowiecki

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy
Szkoła Podstawowa Specjalna
Gimnazjum Specjalne
ul. Janowiecka 22, 62-100 Wągrowiec, tel./ fax (067) 262 24 45
e-mail: zsswagrowiec@poczta.fm

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy
Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy
ul. Kcyńska 48, 62-100 Wągrowiec, tel./ fax (067) 262 04 21
e-mail: zsswagrowiec@poczta.fm

powiat wolsztyński

Zespół Szkół Specjalnych
Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 4
Gimnazjum Specjalne Nr 4
Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna
Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy
ul. 5 Stycznia 14, 64-200 Wolsztyn, tel./ fax (068) 384 23 95
e-mail: zss.wolsztyn@wp.pl
www.zsswolsztyn.neostrada.pl

powiat wrzesiński

Zespół Szkół Specjalnych
Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 4
Gimnazjum Specjalne Nr 3
Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna Nr 3
ul. Batorego 8, 62-300 Września, tel./ fax (061) 436 04 51
e-mail: zsswrz@szkola.wp.pl
http://www.zss.wrzesnia.powiat.pl/

powiat złotowski

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy
Szkoła Podstawowa
Gimnazjum
Szkoła Przysposabiająca do Pracy
ul. Wojska Polskiego 25, 64-915 Jastrowie, tel./ fax (067) 266 18 06
e-mail: soswjastrowie@onet.pl
http://www.soswjastrowie.pl/

■ SZKOŁY I PRZEDSZKOLA INTEGRACYJNE LUB Z ODDZIAŁAMI INTEGRACYJNYMI:

Kalisz

Przedszkole Integracyjne Sióstr Felicjanek
ul. Koreckiego 3a, 62-800 Kalisz, tel./ fax (062) 766 03 70
e-mail: psfkalisz@poczta.onet.pl

Publiczne Przedszkole Nr 19 z Oddziałami Integracyjnymi
ul. Widok 98, 62-800 Kalisz, Tel.: (062) 753 23 15
e-mail: pp19integracja@wp.pl

Szkoła Podstawowa Nr 17 z Oddziałami Integracyjnymi
ul. Hanki Sawickiej 3b 62-800 Kalisz, tel./ fax (062) 765 34 33
e-mail: dyrekcja@sp17.kalisz.pl

Konin

Przedszkole Nr 10 Oddziałami Integracyjnymi
ul. Chopina 11, 62-510 Konin, tel./ fax (063) 242 08 61
e-mail: sekretariat@przedszkole10-konin.pl

Przedszkole Nr 32 z Oddziałami Integracyjnymi
ul. Przemysłowa 7, 62-510 Konin, tel. (063) 242 43 55
e-mail: sekretariat@przedszkole32konin.pl

Szkoła Podstawowa Nr 8 z Oddziałami Integracyjnymi
ul. Wyszyńskiego 24, 62-510 Konin, tel./ fax: (063) 242 48 86
e-mail sekretariat@sp8.konin.pl
www.sp8konin.lm.pl

Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi Nr 9
ul. Fikusowa 8 , 62-505 Konin, tel./ fax (063) 246 78 67
e-mail: sp9@konin.home.pl
www.sp9.lm.pl

Leszno

Przedszkole Miejskie Nr 21 z oddziałami integracyjnymi
ul. Armii Krajowej 11, 64-100 Leszno, tel. (065) 520 00 65
e-mail: przedszkole21@poczta.onet.pl

Szkoła Podstawowa Nr 13 z Oddziałami Integracyjnymi
ul. Rejtana 1, 64-100 Leszno, tel. (065) 526 75 95, fax (065) 526 80 53
e-mail: sp13leszno@poczta.onet.pl
www.sp13.leszno.pl

Gimnazjum Nr 7 z Oddziałami Integracyjnymi im. Jana Pawła II
ul. Rejtana 1, 64-100 Leszno, tel. (065) 526 75 39, fax (065) 526 69 38
e-mail: g7leszno@interia.pl
http://www.g7leszno.pl/

Poznań

Przedszkole Integracyjno-Terapeutyczne MIŚ
ul. Berwińskiego 2/4, 60-765 Poznań, tel. (061) 222 54 38
e-mail: kontakt@misprzedszkole.pl
http://www.przedszkoleintegracyjnemis.pl/

Przedszkole Nr 53 im. Koszałka Opałka z oddziałami integracyjnymi
Os. Lecha 14, 61-293 Poznań, tel./fax 061 87-77-871
e-mail: przedszkole53@poczta.onet.pl

Przedszkole Nr 81 im. Skrzata Borodzieja z oddziałami integracyjnymi
ul. Limbowa 2, 61-446 Poznań, tel. (061) 832 02 32
e-mail: p81@interklasa.pl
http://www.przedszkole81poznan.pl/

Przedszkole Nr 91 „Bajka" integracyjne
ul. Cześnikowska 19a, 60-329 Poznań, tel./ fax (061) 867 95 81
e-mail: p91@poznan.interklasa.pl
http://przedszkole91.weebly.com/

Przedszkole Nr 116 z Oddziałami Integracyjnymi i Oddziałem Specjalnym
Os. Pod Lipami 107, 61-632 Poznań, tel. 012 649 81 14
e-mail: przedszkole116@wp.pl
http://www.przedszkole116.pl/

Przedszkole nr 130 z oddziałami integracyjnymi
Os. Rzeczypospolitej 43, 61-495 Poznań, tel. (061) 877 52 81
e-mail: przedszkole130@op.pl
usuwam stronę

Szkoła Podstawowa Nr 6 z Oddziałami Integracyjnymi
Os. Rusa 56, 61-245 Poznań, tel./ fax (061) 877 96 12
e-mail: szkola@sp6.poznan.pl
www.sp6.poznan.pl

Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi Nr 40
ul. Garbary 82, 61-758 Poznań, tel./ fax (061) 852 28 00
e-mail: sp40mieszko@go2.pl
http://sp40.poznan.pl/

Zespół Szkół z Klasami Integracyjnymi i Specjalnymi Nr 1
Szkoła Podstawowa nr 68 w ZSzKIiS Nr 1
Gimnazjum Specjalne nr 114 w ZSzKIiS Nr 1
os. J. III Sobieskiego 102, 60-688 Poznań, tel./ fax (061) 823 43 71
e-mail: sp68@epf.pl
www.szkola1.zoom.pl

Zespół Szkół z Oddziałami Integracyjnymi Nr 1
Szkoła Podstawowa Nr 50 z Oddziałami Integracyjnymi
Gimnazjum Nr 27 z Oddziałami Integracyjnymi
os. Stare Zegrze, 1 61-249 Poznań, tel. (061) 879 77 91, fax (061) 879 65 75
e-mail: sp50@poznan.interklasa.pl; gm27@poznan.interklasa.pl
http://www.sp50-poznan.pl/

Zespół Szkół z Oddziałami Integracyjnymi i Specjalnymi Nr 2
Szkoła Podstawowa Nr 25 z Oddziałami Integracyjnymi i Specjalnymi
Gimnazjum Nr 41 z Oddziałami Integracyjnymi i Specjalnymi
ul. Prądzyńskiego 53, 61-527 Poznań, tel. (061) 833 10 10, fax (061) 833 25 41
e-mail: poczta@zs2poznan.pl
www.zs2poznan.com.

Zespół Szkół z Oddziałami Integracyjnymi Nr 2
Szkoła Podstawowa Nr 78
Gimnazjum Nr 55
ul. Żonkilowa 34, 60-175 Poznań, tel./ fax (061) 867 79 16
e-mail: gm55@spig2.poznan.pl
www.spig2.poznan.pl

Zespół Szkół z Oddziałami Integracyjnymi Nr 3
Szkoła Podstawowa Nr 75
Gimnazjum Nr 2
ul. Powstańców Wielkopolskich 3, 61-895 Poznań, tel./ fax (061) 852 86 12
e-mail: gm2@poznan.interklasa.pl

powiat chodzieski

Miejskie Przedszkole Nr 2 z oddziałami integracyjnymi
ul. Bosa 12, 64 - 800 Chodzież, tel. (067) 282 04 36
e-mail: przedszkole2@chodziez.pl
http://www.przedszkolenr2.pl/

powiat gnieźnieński

Przedszkole Nr 1 Chatka Puchatka z oddziałami integracyjnymi
Pl. Św. Wojciecha 15, 62-240 Trzemeszno, tel. (061) 4154336
e-mail: teresapop@onet.eu

Przedszkole nr 10 z Oddziałami Integracyjnymi
ul. Sobieskiego 22, 62-200 Gniezno, tel. (061) 426 17 93
e-mail: e.manuszakp10@op.pl
http://przedszkole10.gniezno.eu.pl/kontakt.html

Gimnazjum nr 4 z Oddziałami Integracyjnymi
Osiedle Orła Białego 18, 62-200 Gniezno, tel./ fax (061) 426 69 55
e-mail: poczta@gim4.gniezno.pl
www.gim4.gniezno.pl

powiat gostyński

Zespół Szkół Zawodowych z Oddziałami Integracyjnymi
Liceum Profilowane z Oddziałami Integracyjnymi
ul. Tuwima 44, 63-800 Gostyń, tel. (065) 572 05 94, fax (065) 572 73 43

Przedszkole Miejskie Nr 4 z oddziałami integracyjnymi
ul. Starogostyńska 9, 63-800 Gostyń, tel. (065) 572 12 88
e-mail: przedszkole.gostyn@wp.pl
http://www.pm4.gostyn.pl/

powiat grodziski

Przedszkole Gminne z oddziałami integracyjnymi
ul. F. Chopina 24, 62-065 Grodzisk Wlkp., tel. (061) 444 50 53, fax (061) 444 87 01
e-mail: przedszkolegminne@wp.pl
http://www.grodzisk.wlkp.pl/przedszkole/

powiat jarociński

Publiczne Przedszkole Nr 5 z Oddziałami Integracyjnymi "Marcinek"
ul. Waryńskiego 5, 63-200 Jarocin, tel. (062) 747 32 19
e-mail: przedszkole5@wp.pl

Zespół Szkół nr 5 z Oddziałami Integracyjnymi
Szkoła Podstawowa Nr 5 z Oddziałami Integracyjnymi
Gimnazjum Nr 5 z Oddziałami Integracyjnymi
ul. Waryńskiego 11, 63-200 Jarocin, tel./ fax (062) 747 20 06
e-mail: szkola5jarocin@op.pl
http://szkola5jarocin.pl/

powiat kolski

Przedszkole Miejskie Nr 3 z Oddziałem Integracyjnym
ul. Wojciechowskiego 9, 62-600 Koło, tel. (063) 272 04 37
http://www.pm3kolo.edu.pl/

powiat koniński

Przedszkole przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym z oddziałami integracyjnymi
ul. Żwirki i Wigury 55, 62 - 561 Ślesin, tel. (063) 270 40 27
e-mail: zspslesin@konin.lm.pl

powiat kościański

Zespół Szkół Nr 3 z Oddziałami Integracyjnymi
Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi nr 3 im. Feliksa Stamma
ul. Wyzwolenia 24, 64-000 Kościan, tel./ fax (065) 512 12 34
e-mail: zs3koscian@interia.pl

powiat krotoszyński

Przedszkole Nr 6 z Oddziałami Integracyjnymi
ul. Sienkiewicza10, 63-700 Krotoszyn, tel./ fax (062) 725 34 61

Przedszkole Nr 7 z Oddziałami Integracyjnymi
ul. Janusza Korczaka, 63-700 Krotoszyn, tel. (062) 722 77 37
e-mail: przedszkole.nr7.macius@neostrada.pl

Zespół Szkół nr 1 z Oddziałami Integracyjnymi
Szkoła Podstawowa Nr 7
Gimnazjum Nr 3
ul. Jagiełły 4, 63-700 Krotoszyn, tel./ fax (062) 725 27 85
e-mail: zs1@krotoszyn.pl
www.zs1.krotoszyn.pl

Zespół Szkół Nr 2 z Oddziałami Integracyjnymi
Szkoła Podstawowa Nr 3
Gimnazjum Nr 5
Plac Szkolny 19, 63-700 Krotoszyn, tel./ fax (062) 725 26 78
e-mail: sp3@krotoszyn.pl

powiat międzychodzki

Przedszkole z Oddziałami Integracyjnymi Nr2
ul. Iczka 12, 64-400 Międzychód, tel. (095) 748 26 56
e-mail: p2integra@wp.pl

powiat obornicki

Przedszkole Nr 1 z Oddziałami Integracyjnymi
ul. Droga Leśna 29, 64-600 Oborniki, tel. (061) 296 09 32

Zespół Szkół z Oddziałami Integracyjnymi
Gimnazjum nr 1 z Oddziałami Integracyjnymi
ul. Obrzycka 88, 64-600 Oborniki, tel. (061) 297 02 73, fax (061) 296 09 55
e-mail: unicef@o2.pl

powiat ostrowski

Przedszkole Nr 12 z Oddziałami Integracyjnymi
ul. Andersa 15, 63-400 Ostrów Wielkopolski, tel. (062) 736 06 34

Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi
ul. Okólna 8, 63-460 Nowe Skalmierzyce, tel./ fax (062) 762 15 95
e-mail: sp@noweskalmierzyce.pl
http://www.sp.noweskalmierzyce.pl/en

Gimnazjum z Oddziałami Integracyjnymi im. Jana Pawła II
Al. Jana Pawła II 1, 63-430 Odolanów, tel./ fax (062) 733 16 05
e-mail: gimnazjumodolanow@wp.pl
www.gimodolanow.neostrada.pl

powiat pilski

Przedszkole publiczne Nr 12 integracyjne
ul. M. Reja 11, 64-920 Piła, tel. (067) 213 27 74
e-mail: przed12pila@gmail.com
http://www.przedszkole12.pila.pl/site/

Przedszkole publiczne Nr 17 im. Krasnala Hałabały z oddziałami integracyjnymi
ul. Śniadeckich 3A, 64-920 Piła, tel. (067) 214 11 96, 351 09 32
e-mail: pp17@przedszkole17.pila.pl
http://www.przedszkole17.pila.pl/

Szkoła Podstawowa Nr 12 z Oddziałami Integracyjnymi
ul. Lelewela 140, 64-920 Piła, tel./ fax (067) 215 81 48
e-mail: sekretariat@sp12.pila.pl
www.sp12.pila.pl

powiat pleszewski

Gimnazjum z Oddziałami Przysposabiającymi do Pracy
ul. Aleje Wojska Polskiego 21, 63-300 Pleszew, tel./ fax (062) 742 71 31
e-mail: ckiwpleszew@ohp.pl

powiat poznański

Przedszkole Nr 2 "Cztery Pory Roku" z oddziałami integracyjnymi
ul. Jeziorna 16, 62-035 Kórnik, tel. (061) 817 01 68, fax (061) 819 09 26
e-mail: przedszkole-bnin@o2.pl

Przedszkole Nr 3 Integracyjne
ul. Topolowa 6, 62-050 Mosina, tel. (061) 813 29 80, fax (061) 898 13 55
e-mail: kontakt@p3integracyjne.pl
http://www.p3integracyjne.pl/

Przedszkole nr 5 "Weseli Sportowcy" z oddziałami integracyjnymi
ul. Osiedlowa 19, 62-030 Luboń, tel. (061) 813 09 40

Gimnazjum z Oddziałami Integracyjnymi
ul. Poznańska 26, 62-090 Rokietnica, tel./ fax (061) 814 52 74
e-mail: napachanie@poczta.fm

Zespół Szkół z oddziałami integracyjnymi – Szkoła Podstawowa w Mrowinie
ul. Szkolna 12, 62-090 Rokietnica, tel.: (061) 814 48 98

powiat słupecki

Przedszkole z Oddziałami Integracyjnymi Nr 1
ul. Okopowa 4, 62-400 Słupca, tel. (063) 275 14 05
e-mail: przedszkole1.slupca@op.pl

powiat średzki

Przedszkole z Oddziałami Integracyjnymi Nr 1
ul. 17 Września 10, 63-000 Środa Wielkopolska, tel./ fax (061) 285 25 28
e-mail: przedszkole1sroda@neostrada.pl

Szkoła Podstawowa Nr 2 z Oddziałami Integracyjnymi
ul. Dąbrowskiego 50, 63-000 Środa Wielkopolska, tel. (061) 286 7050, fax (061) 286 70 67
e-mail: secretariat@sp2sroda.pl
http://www.sp2sroda.pl/

Szkoła Podstawowa Nr 2 z Oddziałami Integracyjnymi
Szkoła Filialna w Tadeuszewie
Ulejno 5, 63-000 Środa Wielkopolska, tel. (061) 285 26 55

powiat śremski

Przedszkole z Oddziałami Integracyjnymi Nr 5 Mali Przyrodnicy
ul. Bora-Komorowskiego 4, 63-100 Śrem, tel./ fax (061) 283 61 81
e-mail: przedszkole@maliprzyrodnicy.pl
www.maliprzyrodnicy.pl

powiat szamotulski

Przedszkole Nr 5 z oddziałami integracyjnymi
ul. Hokejowa 1, 64-500 Szamotuły, tel. (061) 292 14 40

powiat turecki

Przedszkole Samorządowe Nr 5 z Oddziałami Integracyjnymi
ul. Gen. Smorawińskiego 2, 62-700 Turek, tel. (063) 278 53 13
Przedszkole Samorządowe nr 6 z Oddziałami Integracyjnymi im. Kubusia Puchatka
ul. Kaczkowskiego 1a, 62 - 700 Turek, tel. (063) 278 83 61

Przedszkole Samorządowe Nr 8
ul. Browarna 5, 62-700 Turek, tel. (063) 278 54 61

powiat wolsztyński

Przedszkole Samorządowe z Oddziałem Integracyjnym w Buczu
ul. Akacjowa 4, 64-234 Przemęt, tel. (065) 549 81 69
e-mail: przedszkolebucz@wp.pl

Przedszkole Samorządowe z Oddziałem Integracyjnym w Kaszczorze
ul. Cysterska 9, 64-234 Przemęt, tel.(065) 549 90 20
e-mail: zsgkaszczor@poczta.onet.pl

Przedszkole Samorządowe z Oddziałem Integracyjnym w Mochach
ul. Wolsztyńska 10, 64-234 Przemęt, tel. (065) 549 00 88
e-mail: przedszkolemochy@wp.pl

powiat wrzesiński

Przedszkole Nr 1 "Słoneczko" z oddziałami integracyjnymi
ul. 3-go Maja 4, 62-300 Września, tel. (061) 436 19 37
http://p1wrzesnia.edupage.org
e-mail: przedszkole-1@wrzesnia.pl

powiat złotowski

Przedszkole Nr 5 z oddziałami integracyjnymi
Pl. Wolności 12, 77-400 Złotów, tel. 67 282 04 36
e-mail: Zlotow6@edulink.pl

■ PRZEDSZKOLA I SZKOŁY DLA DZIECI Z AUTYZMEM

Poznań

Saplings Educating for life
Niepubliczny Terapeutyczny Punkt Przedszkolny dla dzieci z autyzmem
ul. Przemysłowa 68, 61-541 Poznań, tel. (061) 223 04 78, tel. kom. 0 533 983 234
e-mail: marek@pecs.com

III. WSPARCIE OFEROWANE W RAMACH POMOCY SPOŁECZNEJ

Jeżeli jesteś w trudnej sytuacji życiowej,
spowodowanej wychowywaniem dziecka z autyzmem,
masz prawo skorzystać z różnych form wsparcia
oferowanego w ramach pomocy społecznej
przez ośrodek pomocy społecznej (OPS).

Spełniając warunki dotyczące dochodów, możesz starać się w OPS m.in. o zasiłek celowy. Natomiast niezależnie od dochodów masz prawo do pomocy w formie pracy socjalnej, poradnictwa oraz specjalistycznych usług opiekuńczych (pomoc dla Twojego dziecka).

■ SPECJALISTYCZNE USŁUGI OPIEKUŃCZE (SUO)

Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi (SUO) są dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności. Usługi te są świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym. Wsparcie w postaci usług przyznaje się osobom, które wymagają pomocy innych. Ośrodek Pomocy Społecznej, przyznając usługi opiekuńcze, ustala w decyzji administracyjnej ich zakres, okres i miejsce świadczenia.

W ramach SUO prowadzone jest m.in.: uczenie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia, w tym także wspólne organizowanie i spędzanie czasu wolnego, korzystanie z usług różnych instytucji, asystowanie w codziennych czynnościach życiowych, usprawnianie zaburzonych funkcji organizmu, t.j. współpraca ze specjalistami w zakresie wspierania psychologiczno-pedagogicznego i edukacyjno-terapeutycznego zmierzającego do wszechstronnej aktywizacji osoby korzystającej ze specjalistycznych usług. W ramach usług mogą być realizowane zalecenia przekazywane przez terapeutów do pracy w domu Specjalistyczne usługi są świadczone przez osoby posiadające kwalifikacje do wykonywania zawodu m.in.: pracownika socjalnego, psychologa, pedagoga, logopedy, terapeuty zajęciowego, asystenta osoby niepełnosprawnej lub innego zawodu dającego wiedzę i umiejętności pozwalające świadczyć określone specjalistyczne usługi. Osoby te muszą także posiadać określony w przepisach staż pracy.

■ **UWAGA** ▸▸ Specjalistyczne usługi opiekuńcze są szczególnie cenną formą wspomagania umożliwiającą m.in.:

- zapewnienie dzieciom i młodzieży intensywnych form kompleksowych oddziaływań (najlepiej przez współpracę osób świadczących SUO ze specjalistycznym ośrodkiem, w którym będą przygotowywane programy terapeutyczne, rehabilitacyjne i edukacyjne),
- pomoc asystenta w różnych sytuacjach życiowych – w placówkach edukacyjnych oraz aktywizacji społecznej i zawodowej, a także w integracji społecznej w codziennym życiu.

SUO przyznawane są niezależnie od dochodów. Jednak poziom dochodów odgrywa rolę przy ustalaniu odpłatności za korzystanie z usług. W przypadku dochodu poniżej 477 zł netto na osobę w rodzinie, usługi te realizowane są nieodpłatnie, w przypadku przekroczenia tego progu są współfinansowane w różnym stopniu przez świadczeniobiorcę.

WAŻNE!

Jeżeli chcesz starać się o specjalistyczne usługi opiekuńcze:

- należy złożyć w Ośrodku Pomocy Społecznej podanie o przyznanie tej formy pomocy (na kopii podania poproś o potwierdzenie jego złożenia, podanie możesz także posłać listem poleconym),
- konieczne jest dołączenie zaświadczenia lekarskiego, wydanego przez lekarza psychiatrę, które określa potrzebę korzystania z usług,
- OPS przeprowadzi wywiad środowiskowy,
- OPS powinien wydać decyzję administracyjną dot. przyznania bądź nie tej formy pomocy,
- usługi przysługują niezależnie od tego czy rodzic zrezygnował z pracy, by opiekować się dzieckiem czy też pracuje,
- fakt, że dziecko chodzi do przedszkola czy szkoły nie stanowi powodu odmowy przyznania usług.

Więcej na temat SUO dla osób z zaburzeniami psychicznymi można przeczytać na stronie internetowej Fundacji SYNAPSIS:

http://www.synapsis.org.pl/images/poradniki/rozporzadzenie_suo.pdf
http://www.synapsis.org.pl/images/poradniki/suo.pdf

■ ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE – ZASIŁEK CELOWY

Zasiłek celowy przyznawany jest na zaspokojenie niezbędnej potrzeby bytowej (np. pokrycie kosztów zakupu leków, opłacenie specjalistycznej terapii, niedostępnej w ramach publicznej służby zdrowia, pokrycie kosztów dojazdu na terapię, zakup żywności, opału).

Zasiłek ten przyznawany jest rodzinom, w których miesięczny dochód netto (po odjęciu składek emerytalno-rentowych, zdrowotnych i ew. alimentów płaconych przez członka rodziny) nie przekracza 351 zł na osobę.

W szczególnie uzasadnionych przypadkach rodzinie przekraczającej kryterium dochodowe może być przyznany specjalny zasiłek celowy w wysokości 351 zł lub 477 zł.

Z podaniem o zasiłek celowy należy zwrócić się do OPS w miejscu zamieszkania. W trakcie procedury przyznawania pomocy zostanie przeprowadzony wywiad środowiskowy przez pracownika socjalnego; trzeba będzie dostarczyć także informacje o dochodach rodziny.

■ PRACA SOCJALNA I PORADNICTWO SPECJALISTYCZNE

Praca socjalna świadczona jest przez pracownika socjalnego i ma na celu wsparcie osób i rodzin (m.in. rozwinięcie i wzmocnienie aktywności i samodzielności życiowej), opiekujących się osobą z autyzmem. W ramach pracy socjalnej można oczekiwać wsparcia w pokierowaniu gdzie i jak załatwić sprawy związane np. z uzyskaniem dla dziecka stosownego orzeczenia, świadczeń. Pracownik socjalny powinien wspierać rodzinę także w szukaniu miejsc, w których można uzyskać pomoc dla dziecka, młodej czy dorosłej osoby z autyzmem, kierować do innych instytucji pomocowych. Praca socjalna i poradnictwo świadczone są osobom i rodzinom bez względu na posiadany przez nie dochód. Poradnictwo specjalistyczne, w szczególności prawne, psychologiczne i rodzinne, jest świadczone osobom i rodzinom, które mają trudności lub potrzebują wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych. Poradnictwo rodzinne obejmuje szeroko rozumiane problemy dot. funkcjonowania rodziny, w tym problemy związane z opieką nad osobą niepełnosprawną. Prowadzenie pracy socjalnej i poradnictwa socjalnego nie wymaga przeprowadzenia wywiadu środowiskowego, ani wydania decyzji administracyjnej w tej sprawie.

Podstawa prawna:
Ustawa z dn. 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U.2009.175.1362 j.t.)
Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dn. 19 kwietnia 2005 r.
Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 stycznia 2011 r. w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego (Dz. U. Nr 27, poz. 138),
Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dn. 22 września 2005 r. w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych (Dz. U. z 2005 r., nr 189, poz. 1598 z późn. zm.)

Jeżeli masz problemy z uzyskaniem specjalistycznych usług opiekuńczych możesz kontaktować się z:

Wydziałem Polityki Społecznej w Wielkopolskim Urzędzie Wojewódzkim
al. Niepodległości 16/18, 61-713 Poznań, tel. (061) 854 10 71, (061) 854 13 00, fax (061) 852 73 27
e-mail: wuw@poznan.uw.gov.pl

Delegaturą Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Kaliszu
pl. Św. Józefa 5; 62-800 Kalisz, tel. (062) 765 72 92, fax (062) 757 32 79
e-mail: del-kalisz@poznan.uw.gov.pl

Delegaturą Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Koninie
al. 1 Maja 7; 62-510 Konin, tel. (063) 243 03 40, fax (063) 243 03 26
e-mail: del-konin@poznan.uw.gov.pl

Delegaturą Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Lesznie
pl. Kościuszki 4; 64-100 Leszno, tel. (065) 529 58 24, fax (065) 529 55 89
e-mail: del-leszno@poznan.uw.gov.pl

Delegaturą Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Pile
al. Niepodległości 33/35; 64-920 Piła, tel. (067) 212 51 01, fax (067) 212 53 92
e-mail: del-pila@poznan.uw.gov.pl

lub

Regionalnym Ośrodku Polityki Społecznej w Poznaniu
ul. Piekary 14/15, 61-823 Poznań, tel. (061) 856 73 00, fax (061) 851 56 35
e-mail: rops@rops-wielkopolska.poznan.pl

■ **Gdzie szukać informacji?** ▶▶ W zależności od tego czy mieszkasz w gminie miejskiej, miejsko-wiejskiej, wiejskiej, ośrodek pomocy społecznej może nosić nazwę: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

Informacje o Ośrodku Pomocy Społecznej w Twojej gminie możesz uzyskać w Urzędzie Gminy (Miasta).

IV. ŚWIADCZENIA SOCJALNE DLA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH I ICH RODZIN

Jeżeli wychowujesz dziecko niepełnosprawne
(tj. z orzeczoną niepełnosprawnością),
masz prawo do ubiegania się o świadczenia rodzinne
(zasiłek pielęgnacyjny, zasiłek rodzinny wraz z dodatkami,
świadczenie pielęgnacyjne).
Świadczenia te mają na celu pokrycie,
choćby częściowe, wydatków związanych
z wychowywaniem dziecka niepełnosprawnego.

■ ZASIŁEK PIELĘGNACYJNY

Zasiłek pielęgnacyjny przyznawany jest osobie niepełnosprawnej lub jej opiekunowi prawnemu w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia osobie niepełnosprawnej opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

Kwota zasiłku pielęgnacyjnego wynosi 153,00 zł miesięcznie. Jego przyznanie nie jest uzależnione od wysokości dochodów (świadczenie to przysługuje niezależnie od wysokości dochodów).

Ustawą z dnia 17 października 2008 r. o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 18 grudnia 2008 r., Nr 223, poz. 1456), **okres zasiłkowy ustalony został na okres od 1 listopada do 31 października następnego roku kalendarzowego.**

Zasiłek pielęgnacyjny przysługuje:
- niepełnosprawnemu dziecku do 16 roku życia z orzeczoną niepełnosprawnością,

- osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności,
- osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała przed ukończeniem 21 roku życia,
- osobie, która ukończyła 75 lat.

Zasiłek pielęgnacyjny NIE przysługuje:

- osobie przebywającej w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie, jeżeli pobyt tej osoby i udzielane przez tę instytucję świadczenia częściowo lub w całości finansowane są z budżetu państwa albo z Narodowego Funduszu Zdrowia (NFZ),
- osobie uprawnionej do dodatku pielęgnacyjnego.

Dokumenty wymagane przy ubieganiu się o zasiłek pielęgnacyjny

Do wniosku o ustalenie prawa do zasiłku pielęgnacyjnego należy dołączyć:

- uwierzytelnioną kopię dokumentu stwierdzającego tożsamość (dowodu osobistego) osoby ubiegającej się o zasiłek pielęgnacyjny (kopię tę może uwierzytelnić - potwierdzić zgodność z oryginałem urzędnik przyjmujący dokumenty; uwierzytelnienia kopii dokumentu można dokonać także w urzędzie wystawiającym dokument tożsamości, np. w odpowiednim wydziale urzędu miasta wydającym dowody osobiste; uwierzytelnienie to jest dokonywane bezpłatnie),
- orzeczenie o niepełnosprawności (w przypadku ubiegania się o zasiłek na dziecko do 16 roku życia),

albo

- orzeczenie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności ze wskazaniem daty powstania niepełnosprawności (w przypadku ubiegania się o zasiłek na osobę powyżej 16 roku życia),

albo

- orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności (w przypadku ubiegania się o zasiłek na osobę powyżej 16 roku życia).

Postępowanie w sprawach o zasiłek pielęgnacyjny

Zasiłek pielęgnacyjny przyznaje się na wniosek rodziców, opiekuna faktycznego dziecka, opiekuna prawnego dziecka, pełnoletniej osoby niepełnosprawnej lub innej osoby upoważnionej do reprezentowania dziecka lub pełnoletniej osoby niepełnosprawnej.

Prawo do zasiłku pielęgnacyjnego ustala się na czas nieokreślony, chyba że orzeczenie o niepełnosprawności bądź stopniu niepełnosprawności zostało wydane na czas określony (np. na okres jednego roku).

W przypadku, gdy wniosek o przyznanie zasiłku zostanie złożony w ciągu 3 miesięcy od wydania orzeczenia o niepełnosprawności, zasiłek przyznaje się od dnia zgłoszenia wniosku o wydanie orzeczenia.

Ponadto w przypadku utraty ważności orzeczenia o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności i ponownego ustalenia niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności stanowiącego kontynuację poprzedniego orzeczenia, prawo do zasiłku ustala się od pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym upłynął termin ważności poprzedniego orzeczenia, jeżeli osoba spełnia warunki uprawniające do nabycia tych świadczeń oraz złożyła wniosek o ustalenie niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności w terminie miesiąca od dnia utraty ważności poprzedniego orzeczenia, zaś wniosek o przyznanie świadczenia w terminie 3 miesięcy od dnia wydania orzeczenia.

Uprawnienia do zasiłku pielęgnacyjnego ustala i wypłaca gmina (urząd gminy/miasta) lub ośrodek pomocy społecznej.

■ ZASIŁEK RODZINNY WRAZ Z DODATKAMI

Zasiłek rodzinny ma na celu częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka, w tym dziecka niepełnosprawnego.
Uprawnionymi do ubiegania się o zasiłek rodzinny wraz z dodatkami są obywatele polscy oraz cudzoziemcy:
- do których stosuje się przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, jeżeli wynika to z wiążących Rzeczpospolitą Polską umów dwustronnych o zabezpieczeniu społecznym,
- przebywający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zezwolenia na osiedlenie się, zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Wspólnot Europejskich, zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony udzielonego w związku z okolicznością, o której mowa w art. 53 ust. 1 pkt 13 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach lub w związku z uzyskaniem w Polsce statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej, jeżeli zamieszkują z członkami rodzin na terytorium Polski.

Świadczenia rodzinne przysługują w/w osobom, jeżeli zamieszkują na terytorium Rzeczypospolitej przez okres zasiłkowy, w którym otrzymują świadczenia rodzinne, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy międzynarodowe o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

WYSOKOŚĆ DOCHODU UPRAWNIAJĄCA DO ZASIŁKU RODZINNEGO WRAZ Z DODATKAMI

Zasiłek rodzinny wraz z dodatkami przysługuje, jeżeli przeciętny miesięczny dochód na osobę w rodzinie, uzyskany w roku kalendarzowym poprzedzającym okres zasiłkowy nie przekracza kwoty określonej w ustawie.
Prawo do zasiłku rodzinnego wraz z dodatkami ustala się na okres dwunastu miesięcy. Ustawą z dnia 17 października 2008 r. o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2008 r., Nr 223, poz. 1456) okres zasiłkowy ustalony został na okres od 1 listopada do 31 października następnego roku kalendarzowego.

Wniosek o przyznanie zasiłku rodzinnego oraz przysługujących do niego dodatków można złożyć w czasie trwania tego okresu. Prawo do zasiłku ustalane jest wtedy od miesiąca, w którym wpłynął wniosek do końca danego okresu zasiłkowego.
Zasiłek rodzinny przysługuje osobom, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę albo dochód osoby uczącej się **nie przekracza kwoty 574,00 zł**. Natomiast w przypadku gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności, zasiłek rodzinny przysługuje, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę albo dochód osoby uczącej się **nie przekracza kwoty 664,00 zł**.

Do zasiłku rodzinnego przysługują dodatki z tytułu:
- urodzenia dziecka,
- opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego,
- samotnego wychowywania dziecka,
- wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej,
- kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego,
- rozpoczęcia roku szkolnego,
- podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania.

Prawo do zasiłku rodzinnego i dodatków przysługuje:
- rodzicom, jednemu z rodziców albo opiekunowi prawnemu dziecka,
- opiekunowi faktycznemu dziecka (o ile wystąpił do sądu z wnioskiem o przysposobienie dziecka),
- osobie uczącej się do ukończenia przez nią 24 r.ż. (w rozumieniu ustawy jest nią oznacza to osobę pełnoletnią uczącą się, niepozostającą na utrzymaniu rodziców w związku z ich śmiercią lub w związku z ustaleniem wyrokiem sądowym lub ugodą sądową prawa do alimentów z ich strony). ***Uwaga: w dalszej części opracowania pominięte zostaną zagadnienia związane z prawem do zasiłku rodzinnego dla osoby uczącej się.***

Zasiłek rodzinny wraz z dodatkami przysługuje na:
- **dziecko do ukończenia 18 roku życia**, a jeżeli kształci się w szkole – do czasu ukończenia nauki, nie dłużej jednak, niż do ukończenia 21 lat,
- **dziecko niepełnosprawne legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności w stopniu umiarkowanym** (o ile niepełnosprawność powstała do 21. r.ż.) **lub znacznym do ukończenia 24 roku życia**, jeżeli kontynuuje naukę w szkole lub szkole wyższej.

Zgodnie z przepisami za dzieci uważa się dzieci własne osoby ubiegającej się o zasiłek, dzieci jej małżonka, dzieci przysposobione (adoptowane) oraz dzieci, w sprawie których toczy się postępowanie o przysposobienie lub dzieci znajdujące się pod opieką prawną.

Zasiłek rodzinny NIE przysługuje na dziecko, jeżeli

przebywa ono w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie (instytucją taką jest m.in.: dom pomocy społecznej, placówka opiekuńczo-wychowawcza, zakład opiekuńczo-leczniczy, zakład pielęgnacyjno-opiekuńczy, szkoła zapewniająca nieodpłatnie pełne utrzymanie),
- przebywa w rodzinie zastępczej,
- pozostaje w związku małżeńskim,
- jest uprawnione do zasiłku rodzinnego na własne dziecko,
- osobie samotnie wychowującej dziecko nie zostało zasądzone świadczenie alimentacyjne na rzecz tego dziecka od drugiego z rodziców, chyba, że: rodzice lub jedno z rodziców dziecka nie żyje, ojciec dziecka jest nieznany, powództwo o ustalenie świadczenia alimentacyjnego od drugiego z rodziców zostało oddalone, sąd zobowiązał jednego z rodziców do ponoszenia całkowitych kosztów utrzymania dziecka i nie zobowiązał drugiego z rodziców do świadczenia alimentacyjnego na rzecz tego dziecka,
- członkowi rodziny przysługuje na dziecko zasiłek rodzinny zagranicą, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

W przypadku osób utrzymujących się z gospodarstwa rolnego przyjmuje się, że miesięczny dochód z 1 ha przeliczeniowego wynosi 1/12 dochodu z pracy w gospodarstwach indywidualnych ogłaszanego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski", nie później niż do dnia 23 września każdego roku przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego na podstawie danych statystycznych art. 18 ustawy z dnia 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r., nr 13681, z późn. zm.).
Zasiłek rodzinny i dodatki przysługują, chociaż dochód na osobę w rodzinie przekracza podane wyżej kwoty, jeżeli kwota tego przekroczenia przypadająca na osobę w rodzinie jest niższa lub równa kwocie najniższego zasiłku rodzinnego (tj. 115 zł) i jeżeli zasiłek rodzinny przysługiwał w poprzednim okresie zasiłkowym. W przypadku przekroczenia dochodu w kolejnym roku kalendarzowym zasiłek rodzinny nie przysługuje.

Jeżeli sytuacja rodziny uległa pogorszeniu, nastąpiła utrata dochodu (np. rodzic stracił pracę lub otrzymuje mniejszą pensję, albo gdy rozpoczął urlop wychowawczy, utracił prawo do zasiłku dla bezrobotnych, nie otrzymuje części lub całości alimentów, wyrejestrował działalność gospodarczą, utracił zasiłek przedemerytalny lub świadczenie przedemerytalne, a także emeryturę, rentę, w tym rentę rodzinną, rentę socjalną) wówczas dochód ten zostaje pomniejszony o utracone zarobki, dochody.

Sposób obliczania dochodu do ustalenia prawa do zasiłku rodzinnego wraz z dodatkami:
Przy ustalaniu prawa do zasiłku rodzinnego i dodatków bierze się pod uwagę dochód netto, tj. po odliczeniu od uzyskiwanych dochodów obowiązkowych składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne oraz zapłaconego podatku dochodowego. Do dochodu nie wlicza się alimentów płaconych przez członka rodziny na rzecz innej osoby.
Ustawa określa bardzo wiele źródeł dochodów, które są brane pod uwagę przy ustalaniu dochodu na osobę w rodzinie. Poniżej przedstawiamy najważniejsze z nich.

Do dochodu wlicza się osiągane przez rodziców i dzieci w poprzednim roku kalendarzowym:
- wynagrodzenie za pracę w ramach stosunku pracy, umów zlecenia, umowy agencyjnej i o dzieło,
- przychody z tytułu pozarolniczej działalności gospodarczej,
- emerytury, renty (renty inwalidzkie oraz renty z tytułu niezdolności do pracy, renta socjalna),

powyższe przychody dokumentuje się zaświadczeniem z Urzędu Skarbowego,

- przychody podlegające opodatkowaniu zgodnie z przepisami o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne, np. dotyczy to przychodów z tytułu umowy najmu, podnajmu, dzierżawy (wysokość tych dochodów dokumentuje się oświadczeniem),
- inne dochody niepodlegające opodatkowaniu na podst. przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, np. renty dla osób represjonowanych i członków ich rodzin, ryczałt energetyczny i dodatek kompensacyjny przysługujące kombatantom (wysokość tych dochodów dokumentuje się oświadczeniem),
- zasiłki chorobowe,

- otrzymywane alimenty na rzecz dzieci (dokumentuje się je: kopią odpisu wyroku sądu zasądzającego alimenty na rzecz osoby w rodzinie lub kopią odpisu protokołu posiedzenia zawierającego treść ugody sądowej, przekazami, przelewami dot. otrzymywanych alimentów niższych niż zasądzone, zaświadczenie komornika o całkowitej lub częściowej bezskuteczności egzekucji alimentów, a także wysokości faktycznie ściąganych alimentów),
- stypendia określone w przepisach o systemie oświaty i o szkolnictwie wyższym oraz inne stypendia przyznawane uczniom i studentom,
- dochody uzyskane z gospodarstwa rolnego,
- zaliczka alimentacyjna,
- dochody uzyskiwane za granicą RP (pomniejszone o podatek i należne składki).

Do dochodów rodziny NIE wlicza się:
- świadczeń z pomocy społecznej przysługujących na podstawie ustawy o pomocy społecznej (np. zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy),
- dodatków mieszkaniowych,
- nieotrzymywanych alimentów przysługujących członkowi rodziny (np. dziecku) na podstawie wyroku sądu lub ugody sądowej (trzeba to udokumentować),
- opłat dotyczących pobytu członka rodziny w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie (np. dom pomocy społecznej, placówka opiekuńczo-wychowawcza, zakład opiekuńczo-leczniczy, zakład pielęgnacyjno-opiekuńczy),
-dochodu członka rodziny przebywającego w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie,
- płaconego czynszu z tytułu dzierżawy,
- dochodów uzyskanych z gospodarstwa rolnego, które zostało oddane w dzierżawę na podst. przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Dokumentami potwierdzającymi wysokość dochodu rodziny są m.in.:
- zaświadczenia z Urzędu Skarbowego o wysokości dochodów uzyskanych przez członków rodziny w roku kalendarzowym poprzedzającym okres zasiłkowy, jeżeli dochody te podlegają opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób fizycznych na zasadach ogólnych,
- zaświadczenia z Urzędu Skarbowego o wysokości należnego zryczałtowanego podatku dochodowego za dany rok albo decyzja ustalająca wysokość podatku dochodowego w formie karty podatkowej (dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą),
- oświadczenia członków rodziny o wysokości uzyskanego dochodu w roku kalendarzowym poprzedzającym okres zasiłkowy, jeżeli członkowie rodziny rozliczają się na podst. przepisów o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne, np. z tytułu najmu mieszkania,
- oświadczenia członków rodziny o wysokości uzyskanego innego dochodu w roku kalendarzowym poprzedzającym okres zasiłkowy niepodlegającego opodatkowaniu,
- zaświadczenie właściwego organu gminy o wielkości gospodarstwa rolnego wyrażonej w hektarach przeliczeniowych ogólnej powierzchni w roku kalendarzowym poprzedzającym okres zasiłkowy albo nakaz płatniczy na ten rok,
- kopie przekazów lub przelewów pieniężnych dokumentujące wysokość alimentów, jeżeli członkowie rodziny są zobowiązani wyrokiem sądu lub ugodą sądową do ich płacenia, na rzecz osoby spoza rodziny (kopie te muszą zostać potwierdzone przez osobę przyjmującą dokumenty, stąd składając wniosek należy mieć ze sobą oryginały przekazów lub przelewów),

- kopię odpisu wyroku sądu zasądzającego alimenty na rzecz osób w rodzinie lub kopię odpisu protokołu posiedzenia zawierającego treść ugody sądowej lub kopię odpisu zatwierdzonej przez sąd ugody zawartej przed mediatorem, a także przekazy lub przelewy pieniężne dokumentujące faktyczną wysokość otrzymanych alimentów oraz zaświadczenie komornika o całkowitej lub częściowej bezskuteczności egzekucji alimentów, a także o wysokości wyegzekwowanych alimentów, w przypadku uzyskania alimentów niższych niż zasądzone w wyroku, ugodzie sądowej lub ugodzie przed mediatorem,
- zaświadczenie o wysokości ponoszonej opłaty za pobyt członka rodziny, przebywającego w roku kalendarzowym poprzedzającym okres zasiłkowy, w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie,
- dokument potwierdzający utratę dochodu (np. świadectwo pracy) oraz wysokość utraconego dochodu, jeżeli dochód rodziny uległ obniżeniu w stosunku do roku, z którego brane są pod uwagę dochody.

W skład rodziny zalicza się: małżonków, rodziców dzieci, opiekuna faktycznego dziecka oraz pozostające na utrzymaniu dzieci w wieku do ukończenia 25 r. ż., a także dziecko, które ukończyło 25 lat legitymujące się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności, jeżeli w związku z tą niepełnosprawnością rodzinie przysługuje świadczenie pielęgnacyjne. Do rodziny nie zalicza się dziecka pozostającego pod opieką opiekuna prawnego, dziecka pozostającego w związku małżeńskim oraz pełnoletniego dziecka posiadającego własne dziecko.

O rodzinie wielodzietnej, w myśl ustawy o świadczeniach rodzinnych, mówimy wtedy, gdy rodzina wychowuje troje i więcej dzieci mających prawo do zasiłku rodzinnego.

DOKUMENTY WYMAGANE PRZY UBIEGANIU SIĘ O ZASIŁEK RODZINNY WRAZ Z DODATKAMI

W zależności od tego, o jaki dodatek ubiega się dana osoba jest ona zobowiązana złożyć szereg dokumentów potwierdzających jej uprawnienia do ich otrzymywania. Poniżej przedstawione są niektóre z tych dokumentów - załącza się je do wniosku o ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych:
- zaświadczenie o dochodach osiągniętych przez członków rodziny z urzędu skarbowego,
- akty urodzenia dzieci,
- orzeczenie o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności,
- prawomocny wyrok sądu rodzinnego stwierdzający przysposobienie lub zaświadczenie sądu rodzinnego lub ośrodka adopcyjnego o prowadzonym postępowaniu sądowym w sprawie o przysposobienie dziecka,
- prawomocny wyrok sądu rodzinnego orzekający rozwód lub separację,
- orzeczenie sądu rodzinnego o ustaleniu opiekuna prawnego dziecka,
- zaświadczenie o uczęszczaniu dziecka do szkoły lub szkoły wyższej,
- zaświadczenie z urzędu pracy o braku propozycji zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej dla osoby ubiegającej się o dodatek,
- zaświadczenie pracodawcy o terminie urlopu wychowawczego i okresie, na jaki został dzielony, oraz o okresach zatrudnienia,
- zaświadczenie lub oświadczenie o wysokości składek na ubezpieczenie zdrowotne.

Podmiot realizujący świadczenia (ośrodek pomocy społecznej lub urząd gminy) może domagać się także dostarczenia innych dokumentów mających wpływ na ustalenie prawa do otrzymywania zasiłku wraz z dodatkami.

Spis dokumentów, które należy złożyć przy ubieganiu się o zasiłek rodzinny można otrzymać w urzędzie gminy, ośrodku pomocy społecznej.

WYSOKOŚĆ ZASIŁKU RODZINNEGO wynosi miesięcznie:
- **77 zł** na dziecko w wieku do ukończenia 5 roku życia,
- **106 zł** na dziecko powyżej 5 roku życia do ukończenia 18 roku,
- **115 zł** na dziecko powyżej 18 roku do ukończenia 24 roku.

DODATKI PRZYSŁUGUJĄCE DO ZASIŁKU RODZINNEGO
- ***dodatek z tytułu urodzenia dziecka*** (jednorazowo 1000 zł) – przysługuje matce (jeżeli kobieta pozostawała pod opieką medyczną nie później niż od 10 tygodnia ciąży do porodu, potwierdzoną zaświadczeniem lekarskim lub zaświadczeniem wystawionym przez położną) lub ojcu albo opiekunowi prawnemu dziecka. Dodatek wypłacany jest jednorazowo do ukończenia przez dziecko pierwszego roku życia. Dodatek przysługuje opiekunowi faktycznemu dziecka w wieku do ukończenia przez dziecko pierwszego roku życia, jeżeli nie został przyznany rodzicom lub opiekunowi prawnemu dziecka.
- ***dodatek z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego*** (400 zł miesięcznie) – przysługuje matce lub ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka albo opiekunowi prawnemu dziecka uprawnionemu do urlopu wychowawczego, nie dłużej jednak niż przez okres:

o 24 miesięcy kalendarzowych,
o 36 miesięcy kalendarzowych, jeżeli sprawuje opiekę nad więcej niż jednym dzieckiem urodzonym podczas jednego porodu,
o 72 miesięcy kalendarzowych, jeżeli sprawuje opiekę nad dzieckiem legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności albo o znacznym stopniu niepełnosprawności.

Dodatek ten nie przysługuje osobie przebywającej na urlopie wychowawczym jeżeli:
- bezpośrednio przed uzyskaniem prawa do urlopu wychowawczego była zatrudniona (stosunek pracy) przez okres krótszy niż 6 miesięcy,
- podjęła lub kontynuuje zatrudnienie lub inną pracę zarobkową w okresie korzystania z urlopu wychowawczego,
- w okresie urlopu wychowawczego korzysta z zasiłku macierzyńskiego,
- dziecko przebywa w placówce zapewniającej całodobową opiekę i korzysta w niej z całodobowej opieki przez więcej niż 5 dni w tygodniu z wyjątkiem dziecka, które przebywa w zakładzie opieki zdrowotnej oraz w innych przypadkach zaprzestania sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem.
- ***dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka*** przysługuje, (o ile nie zostało zasądzone świadczenie alimentacyjne na rzecz dziecka od drugiego z rodziców) gdy: drugi z rodziców nie żyje, ojciec dziecka jest nieznany, powództwo o ustalenie świadczenia alimentacyjnego od drugiego z rodziców zostało oddalone. Dodatek ten wynosi 170 zł miesięcznie na dziecko, nie więcej jednak niż 340 zł na wszystkie dzieci w rodzinie. W przypadku wychowywania dziecka niepełnosprawnego2 lub z orzeczonym znacznym stopniem niepełnosprawności dodatek na to dziecko wynosi 250 zł, nie więcej jednak niż 500 zł na wszystkie dzieci.
- ***dodatek z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej*** (80 zł miesięcznie na trzecie i na następne dzieci uprawnione do zasiłku rodzinnego).
- ***dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka*** (60 zł miesięcznie na dziecko do ukończenia 5 r.ż., 80 zł miesięcznie na dziecko w wieku powyżej 5 r.ż. do ukończenia 24 r.ż.).

Dodatek ten przysługuje na pokrycie zwiększonych wydatków związanych z rehabilitacją lub kształceniem dziecka niepełnosprawnego3.

- ***dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego*** (100 zł jeden raz w roku, nie musi być koniecznie wypłacony we wrześniu). Dodatek przysługuje także na dzieci uczęszczające do „zerówki" (roczne przygotowanie przedszkolne). Dodatek przeznaczony jest na częściowe pokrycie wydatków związanych z rozpoczęciem roku szkolnego. Wniosek należy składać do dnia zakończenia okresu zasiłkowego, w którym rozpoczęto rok szkolny albo roczne przygotowanie przedszkolne, czyli do dnia 31 października.
- ***dodatek z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania*** (wypłacany przez 10 miesięcy, od września do czerwca). Dodatek ten przysługuje w związku z zamieszkiwaniem w miejscowości, w której znajduje się siedziba szkoły ponadgimnazjalnej lub szkoły artystycznej, w której realizowany jest obowiązek szkolny i obowiązek nauki, a także szkoły podstawowej lub gimnazjum w przypadku dziecka posiadającego orzeczenie o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności (90 zł miesięcznie), lub w związku z dojazdem z miejsca zamieszkania do szkoły ponadgimnazjalnej, a także szkoły artystycznej, w której realizowany jest obowiązek szkolny i obowiązek nauki w zakresie odpowiadającym nauce w szkole ponadgimnazjalnej (50 zł miesięcznie).

Ponadto można ubiegać się o **jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia się żywego dziecka** w wysokości 1.000 zł. Zapomoga ta przysługuje matce lub ojcu, opiekunowi prawnemu albo opiekunowi faktycznemu dziecka, jeżeli **dochód rodziny w przeliczeniu na osobę nie przekracza kwoty 1.922,00 zł**. Wniosek o wypłatę zapomogi należy złożyć w urzędzie gminy / ośrodku pomocy społecznej w ciągu 12 miesięcy od dnia narodzin dziecka, a gdy sprawa dot. dziecka objętego opieką prawną, opieką faktyczną albo dziecka przysposobionego – nie później niż do ukończenia przez dziecko 18 roku życia. Zapomoga przysługuje pod warunkiem, że kobieta pozostawała pod opieką medyczną nie później niż od 10 tygodnia ciąży do porodu, i zostało to potwierdzone zaświadczeniem lekarskim lub zaświadczeniem wystawionym przez położną.

POSTĘPOWANIE W SPRAWIE OTRZYMANIA ZASIŁKU RODZINNEGO

Zasiłek rodzinny wraz z dodatkami przyznaje się na wniosek osoby uprawnionej.
W przypadku problemów i wątpliwości można także zwrócić się o pomoc w uzyskaniu tego zasiłku do ośrodka pomocy społecznej, który także ma prawo do występowania o zasiłki rodzinne na rzecz uprawnionych osób. W wielu gminach zasiłek wraz z dodatkami przyznaje i wypłaca właśnie ośrodek pomocy społecznej (wydzielony dział świadczeń rodzinnych), któremu to zadanie zlecił urząd gminy lub miasta.
W przypadku wątpliwości dotyczących samotnego wychowywania dziecka może być przeprowadzony wywiad lub informacje te może przekazać ośrodek pomocy społecznej, o ile osoba ubiegająca się o świadczenie znajduje się pod jego opieką i w ciągu ostatnich 3 miesięcy był przeprowadzany rodzinny wywiad środowiskowy.
Uwaga: w przypadku wystąpienia zmian w liczbie członków rodziny pozostających we wspólnym gospodarstwie domowym, uzyskania dochodu lub w przypadku wystąpienia innych zmian mających wpływ na uprawnienia do zasiłku rodzinnego osoba zainteresowana jest zobowiązana do niezwłocznego powiadomienia o tym instytucji wypłacającej świadczenia rodzinne.
Na jednego członka rodziny przysługuje tylko jeden zasiłek rodzinny wraz z dodatkami (w zależności od uprawnień może przysługiwać jeden lub kilka dodatków).

Uprawnienia do zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami ustala i wypłaca gmina lub ośrodek pomocy społecznej.

Zasiłek rodzinny wraz z dodatkami jest wypłacany nie później niż do ostatniego dnia miesiąca, za który zostało przyznane świadczenie. Jeżeli dokumenty zostaną złożone po 10 dniu miesiąca świadczenie za ten miesiąc zostanie wypłacone najpóźniej do ostatniego dnia następnego miesiąca.
Od każdej decyzji w sprawie zasiłku rodzinnego przysługuje odwołanie do Samorządowego Kolegium Odwoławczego. Każda decyzja zawiera pouczenie, w którym podany jest organ, do którego służy odwołanie i termin, w którym to odwołanie można złożyć. Należy uważnie czytać pouczenia w tej sprawie i ściśle stosować się do zawartych w nich informacji.

Podstawa prawna:
1. Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2013 r., Nr 1456 z późn. zm);
2. Ustawa z dnia 17 października 2008 r. o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2008 r., Nr 223, poz. 1456);
3. Ustawy z dnia 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r., Nr 13681, z późn. zm.)
4. Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 3 stycznia 2013 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania w sprawach o świadczenia rodzinne (Dz. U. z 2013 r., Nr 3);
5. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 sierpnia 2012 r. w sprawie wysokości dochodu rodziny albo dochodu osoby uczącej się stanowiących podstawę ubiegania się o zasiłek rodzinny oraz wysokości świadczeń rodzinnych (Dz. U. z 2012 r., nr 959).

■ ŚWIADCZENIE PIELĘGNACYJNE

Świadczenie pielęgnacyjne przysługiwać będą:

- rodzicom (matka lub ojciec),
- opiekunowi faktycznemu dziecka
  (osoby opiekujące się dzieckiem, które wystąpiły do sądu o jego przysposobienie)
- osobom będącym rodzinami zastępczymi spokrewnionymi, w rozumieniu ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- innym osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy ciąży obowiązek alimentacyjny (z wyjątkiem osób o znacznym stopniu niepełnosprawności)

z tytułu rezygnacji z pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad dzieckiem legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności, zawierającym wskazania dotyczące konieczności:

- stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz
- stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji,

albo

- legitymującym się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności (dot. osób powyżej 16 r.ż.).

Jeżeli niepełnosprawność osoby wymagającej opieki powstała przed ukończeniem 18-go roku życia lub w trakcie nauki w szkole (lub szkole wyższej), jednak nie później niż do ukończenia 25-go roku życia.

Świadczenie pielęgnacyjne NIE przysługuje jeżeli:

- osoba sprawująca opiekę ma ustalone prawo do emerytury, renty, renty rodzinnej z tytułu śmierci małżonka przyznanej w przypadku zbiegu prawa do renty rodzinnej i innego świadczenia emerytalno-rentowego, renty socjalnej, zasiłku stałego, nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, zasiłku przedemerytalnego lub świadczenia przedemerytalnego,
- osoba wymagająca opieki:
  - pozostaje w związku małżeńskim, chyba że współmałżonek legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności,
  - została umieszczona w rodzinie zastępczej z wyjątkiem rodziny zastępczej spokrewnionej z dzieckiem, na której ciąży obowiązek alimentacyjny,
  - została umieszczona w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym i korzysta w nim z całodobowej opieki,
  - w związku z koniecznością kształcenia, rewalidacji lub rehabilitacji została umieszczona w placówce zapewniającej całodobową opiekę (z wyjątkiem zakładów opieki zdrowotnej) i korzysta w niej z całodobowej opiek przez więcej niż 5 dni w tygodniu,
- osoba w rodzinie ma ustalone prawo do wcześniejszej emerytury na to dziecko,
- osoba w rodzinie ma ustalone prawo do dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego, albo do świadczenia pielęgnacyjnego na to lub na inne dziecko w rodzinie (*uwaga*: oznacza to, że *jeżeli np. matka przebywa na urlopie wychowawczym i opiekuje się młodszym, zdrowym dzieckiem i pobiera z tego tytułu dodatek do zasiłku rodzinnego, to ojciec nie może pobierać świadczenia pielęgnacyjnego na niepełnosprawne dziecko w rodzinie. Analogiczna sytuacja występuje w przypadku, gdy na dwoje dzieci niepełnosprawnych każde z rodziców ubiegałoby się o przyznanie świadczenia pielęgnacyjnego).*

Od 1 stycznia 2010 r. przyznanie prawa do świadczenia pielęgnacyjnego nie jest uzależnione od spełnienia kryterium dochodowego. Natomiast od 1 stycznia 2015 r. wysokość świadczenia pielęgnacyjnego **wynosi 1000 zł**.

Osoby otrzymujące świadczenie pielęgnacyjne spełniające nowe, obowiązujące od 1 stycznia 2013 r. warunki ustawowe, w okresie od kwietnia do grudnia 2013 r. mają również prawo do przyznawanego z urzędu **dodatku w wysokości 200 zł miesięcznie** na podstawie rządowego programu wspierania osób otrzymujących świadczenie pielęgnacyjne.

Łączna wysokość wsparcia dla osób otrzymujących obecnie świadczenie pielęgnacyjne **wynosi 1200 zł miesięcznie.**

Dokumenty wymagane przy ubieganiu się o świadczenie pielęgnacyjne:
Do wniosku o ustalenie prawa do świadczeń pielęgnacyjnych należy dołączyć:

- uwierzytelnioną kopię dokumentu stwierdzającego tożsamość (dowodu osobistego) osoby ubiegającej się o świadczenie pielęgnacyjne,
- orzeczenie o niepełnosprawności albo o znacznym stopniu niepełnosprawności dziecka,
- zaświadczenia lub oświadczenia o wysokości dochodów, o których mowa w § 2 ust. 2 pkt 6 rozporządzenia w sprawie sposobu i trybu postępowania w sprawach o świadczenia rodzinne (Dz.U.05.105.881) - są to te same dokumenty potwierdzające wysokość dochodu rodziny, które należy dołączyć w razie ubiegania się o zasiłki rodzinne i/lub dodatki do nich (np. zaświadczenie z Urzędu Skarbowego o wysokości dochodów uzyskanych przez członków rodziny),
- zaświadczenie placówki zapewniającej całodobową opiekę, w przypadku umieszczenia w niej dziecka, o liczbie dni w tygodniu, w których korzysta w niej z całodobowej opieki.

Jeżeli w stosunku do osoby ubiegającej się o świadczenie pielęgnacyjne lub osoby pobierającej to świadczenie wystąpią wątpliwości, co do okoliczności stanowiących podstawę udzielenia świadczenia, organ udzielający może przeprowadzić wywiad środowiskowy. W takim przypadku organ udzielający świadczenia może wystąpić do ośrodka pomocy społecznej o udzielenie informacji o okolicznościach będących podstawą do wydania decyzji, jeżeli okoliczności te zostały ustalone w rodzinnym wywiadzie środowiskowym przeprowadzonym nie wcześniej niż 3 miesiące przed dniem otrzymania przez ośrodek pomocy społecznej wniosku o udzielenie informacji. Brak jest podstaw prawnych do przeprowadzenia na potrzeby świadczeń rodzinnych rodzinnego wywiadu środowiskowego.
Za osobę pobierającą świadczenie pielęgnacyjne opłacane są także składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe oraz zdrowotne o ile nie jest zgłoszona do ubezpieczenia z innego tytułu (np. o ile nie zgłosi jej pracujący małżonek).

■ **Gdzie ubiegać się o świadczenie?** ▶▶ Świadczenia rodzinne są przyznawane i wypłacane przez Urząd Gminy bądź Urząd Miasta. W niektórych gminach może być to także Ośrodek Pomocy Społecznej (wydział świadczeń rodzinnych). Zasiłek pielęgnacyjny może być wypłacany przez OPS lub oddział ZUS.

Podstawa prawna:
Ustawa z dn. 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz.U.2006.139.992j.t.)
Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 grudnia 2011 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania w sprawach o świadczenia rodzinne Rozporządzenie Rady (Dz. U. Nr 298, poz. 1769)
Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 sierpnia 2009r. w sprawie wysokości dochodu rodziny albo dochodu osoby uczącej się stanowiących podstawę ubiegania się o zasiłek rodzinny oraz wysokości świadczeń rodzinnych (Dz.U.2009.129.1058)

■ SPECJALNY ZASIŁEK OPIEKUŃCZY

Specjalny zasiłek opiekuńczy przysługuje osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2012 r. poz. 788 i 1529) ciąży obowiązek alimentacyjny, jeżeli rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w związku z koniecznością sprawowania stałej opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Specjalny zasiłek opiekuńczy przysługiwać będzie wtedy, gdy:

- niepełnosprawność została stwierdzona czy nabyta po 25. roku życia lub związana jest np. z wiekiem osoby, nad którą trzeba sprawować opiekę.

Zasiłek przyznawany będzie rodzicom, ale tylko w przypadku, kiedy jedno z nich zrezygnowało z pracy zawodowej. Natomiast zasiłek nie będzie przysługiwał rodzicowi, który nigdy pracy nie podejmował. Otrzymywać go będą również inne osoby, na których ciąży obowiązek alimentacyjny i które zrezygnują z pracy w związku z koniecznością sprawowania stałej opieki nad członkiem rodziny legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności.

Specjalny zasiłek opiekuńczy wyniesie **520 zł** miesięcznie[1]**.**

Zasiłek będzie uzależniony od kryterium dochodowego w wysokości **623 zł** miesięcznie[2]

Specjalny zasiłek opiekuńczy nie przysługuje, jeżeli:

1) osoba sprawująca opiekę:

a) ma ustalone prawo do emerytury, renty, renty rodzinnej z tytułu śmierci małżonka przyznanej w przypadku zbiegu prawa do renty rodzinnej i innego świadczenia emerytalno - rentowego, renty socjalnej, zasiłku stałego, nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, zasiłku przedemerytalnego lub świadczenia przedemerytalnego,

b) podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z innych tytułów,

c) ma ustalone prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego lub świadczenia pielęgnacyjnego,

d) legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności.

2) osoba wymagająca opieki została umieszczona w rodzinie zastępczej z wyjątkiem rodziny zastępczej spokrewnionej, w rodzinnym domu dziecka albo, w związku z koniecznością kształcenia, rewalidacji lub rehabilitacji, w placówce zapewniającej całodobową opiekę, w tym w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym, z wyjątkiem podmiotów wykonujących działalność leczniczą, i korzysta w niej z całodobowej opieki przez więcej niż 5 dni w tygodniu;

---

[1] przysługujący za niepełne miesiące kalendarzowe wypłaca się w wysokości 1/30 specjalnego zasiłku opiekuńczego za każdy dzień. Należną kwotę zasiłku zaokrągla się do 10 groszy w górę.

[2] łączny dochód dwóch rodzin: rodziny osoby sprawującej opiekę oraz rodziny osoby wymagającej opieki, w przeliczeniu na osobę

3) na osobę wymagającą opieki inna osoba ma ustalone prawo do wcześniejszej emerytury;

4) członek rodziny osoby sprawującej opiekę ma ustalone prawo do dodatku do zasiłku rodzinnego, o którym mowa w art. 10 ustawy, specjalnego zasiłku opiekuńczego lub świadczenia pielęgnacyjnego;

5) na osobę wymagającą opieki jest ustalone prawo do dodatku do zasiłku rodzinnego, o którym mowa w art. 10 ustawy, prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego lub prawo do świadczenia pielęgnacyjnego;

6) na osobę wymagającą opieki członek rodziny jest uprawniony za granicą do świadczenia na pokrycie wydatków związanych z opieką, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

Dokumenty wymagane przy ubieganiu się o specjalny zasiłek opiekuńczy świadczenie:
Do wniosku o ustalenie prawa do specjalnego zasiłku opiekuńczego należy dołączyć:

- uwierzytelnioną kopię dokumentu stwierdzającego tożsamość (dowodu osobistego) osoby ubiegającej się o specjalny zasiłek opiekuńczy,
- orzeczenie o niepełnosprawności albo o znacznym stopniu niepełnosprawności dziecka,
- zaświadczenia o dochodach, wszystkich domowników, w tym także zaświadczenie o dochodach osoby niepełnosprawnej nad która sprawują
- zaświadczenie placówki zapewniającej całodobową opiekę, w przypadku umieszczenia w niej dziecka, o liczbie dni w tygodniu, w których korzysta w niej z całodobowej opieki.

Przy ustalaniu prawa do specjalnego zasiłku opiekuńczego obowiązkowe będzie przeprowadzanie wywiadu środowiskowego.
Za osobę pobierając specjalny zasiłek opiekuńczy opłacane są także składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe oraz zdrowotne o ile nie jest zgłoszona do ubezpieczenia z innego tytułu (np. o ile nie zgłosi jej pracujący małżonek).

Podstawa prawna:
1. Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz.U.2006.139.992 z późn.zm.), 2. Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu wspierania niektórych osób pobierających świadczenie pielęgnacyjne (Dz. U. 28 czerwca 2012r., poz.732), 3. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 grudnia 2011 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania w sprawach o świadczenia rodzinne (Dz. U. z 2011 r., Nr 298, poz. 1769 z późn. zm.), 4. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 sierpnia 2009 r. w sprawie wysokości dochodu rodziny albo dochodu osoby uczącej się stanowiących podstawę ubiegania się o zasiłek rodzinny oraz wysokości świadczeń rodzinnych (Dz. U. z 2009 r., Nr 129, poz. 1058), 5. Ustawa z dnia 7 grudnia 2012 r. o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2012 poz. 1548).

V. ORZEKANIE O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

Jeżeli chcesz korzystać z uprawnień i świadczeń
przysługujących osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom,
Twoje dziecko powinno mieć wydane orzeczenie
o niepełnosprawności (dla osób do 16 roku życia)
lub orzeczenie o lekkim, umiarkowanym lub znacznym
stopniu niepełnosprawności (dla osób powyżej 16 roku życia).

■ TRYB ORZEKANIA

Orzeczenia te są wydawane na wniosek osoby zainteresowanej (lub jej przedstawiciela prawnego) na określony czas, zazwyczaj na 2-3 lata (orzeczenie o stopniu niepełnosprawności może być wydane bezterminowo). Orzeczenia te wydają Powiatowe Zespoły ds. Orzekania o Niepełnosprawności (w miastach na prawach powiatu są to Miejskie Zespoły ds. Orzekania o Niepełnosprawności). Aby otrzymać orzeczenie należy:

- złożyć do Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności wypełniony wniosek o wydanie orzeczenia,
- dołączyć do wniosku zaświadczenie lekarskie na określonym druku wypełnione przez lekarza, pod którego opieką znajduje się dana osoba (wskazane jest, aby w przypadku osoby z autyzmem lub innymi całościowymi zaburzeniami rozwojowymi, był to lekarz psychiatra),
- dołączyć do wniosku kserokopię dokumentacji medycznej, wyników badań, konsultacji, opinie psychologiczne, opinie pedagogiczne (dokumenty odnoszące się do potwierdzenia stanu zdrowia). Druk wniosku i zaświadczenia lekarskiego można otrzymać w siedzibie zespołu orzekającego,
- orzeczenie wydawane jest po przeprowadzeniu oceny stanu zdrowia – osoba zainteresowana jest wzywana na posiedzenie składu orzekającego, jeżeli lekarz wystawiający zaświadczenie, stwierdzi, że jest w stanie stawić się.

Orzeczenie o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności zawiera m.in. wskazania do korzystania z systemu środowiskowego wsparcia, uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej, konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji, konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Orzeczenie jest decyzją administracyjną. Od negatywnej decyzji można się odwołać w terminie 14 dni od jej otrzymania.
W przypadku negatywnej decyzji drugiej instancji, można odwoływać się do Sądu Rejonowego, Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych.

Druga instancja w procesie orzekania to: Wojewódzki Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności (to tam kierowane są odwołania od decyzji zespołów powiatowych).

■ **Gdzie szukać informacji?** ▶▶ Informacje o Wojewódzkim Zespole ds. Orzekania o Niepełnosprawności oraz o Powiatowych Zespołach ds. Orzekania o Niepełnosprawności można uzyskać w Ośrodku Pomocy Społecznej, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Starostwie Powiatu.

Wojewódzki Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Poznaniu
ul. Kazimierza Wielkiego 24/26, Poznań 61-863, tel. (061) 850 87 60,
tel./ fax (061) 852 18 91
e-mail: zn@poznan.uw.gov.pl

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Chodzieży
ul. Wiosny Ludów 1, 64-800 Chodzież, tel. (067) 282 28 91
e-mail: pcprchodziez@idsl.pl
http://www.pcprchodziez.pl/aktualnosci.php

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Gnieźnie
ul. Sobieskiego 20, 62-200 Gniezno, tel. (061) 426 19 71, 425 52 98

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Gostyniu
ul. Nowe Wrota 7, 63-800 Gostyń, (065) 572 75 28

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Grodzisku Wielkopolskim
ul. Poznańska 15, 62-065 Grodzisk Wielkopolski, tel. (061) 448 88 75

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Jarocinie
ul. Szubianki 21, 63-200 Jarocin, tel. (062) 505 46 06
e- mail: pcpr@pcprjarocin.pl
http://www.pcprjarocin.pl/?page_id=23

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Kaliszu i w powiecie Kępińskim
ul. Staszica 47a, 62-800 Kalisz, tel. (062) 766 77 47

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Koninie
ul. Przyjaźni 5, 62-510 Konin, tel. (063) 242 62 32 w.120

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Koninie
ul. Hurtowa 1, 62-510 Konin, tel. (063) 243-03-09
e- mail: zonr@pzon.rybnik.pl
http://www.pzon.rybnik.pl/

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Kościanie
ul. Kaźmierczaka 41, 64-000 Kościan, tel. (065) 511 01 66, 511 98 32

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Krotoszynie
ul. Młyńska 2d/1, 63-700 Krotoszyn, tel. (062) 722 88 91, 722 88 92
http://www.pcpr.krotoszyn.pl/index.php/powiatowy-zespol-do-spraw-orzekania-o- niepel-nosprawnosci

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Lesznie
ul. Lipowa 32, 64-100 Leszno, tel. (065) 529 92 21
e- mail: pzson@leszno.pl
http://www.bip.leszno.pl/jednostka/46

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Lesznie
Pl. Kościuszki 4, 64-100 Leszno, tel. (065) 529 68 40, 529 68 41
e- mail: pzdson@powiat-leszczynski.pl

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Międzychodzie
ul. 17 Stycznia 143, 64-400 Międzychód, tel. (095) 748 23 85, 748 24 30
e-mail: zoon@powiat-miedzychodzki.pl

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Nowym Tomyślu
ul. Poznańska 30, 64-300 Nowy Tomyśl, tel. (061) 442 24 11 w.337
e-mail: orzekanie@powiatnowotomyski.pl
http://www.powiatnowotomyski.pl/PL/871/Powiatowy_Zespol_do_Spraw_Orzekania_o_Niepelnosprawnosci/

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Obornikach
ul. 11 Listopada 2A, 64-600 Oborniki, tel. (061) 296 65 80, 297 31 25

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Ostrowie Wielkopolskim
Al. Słowackiego 1c, 63-400 Ostrów Wielkopolski, tel. (062) 735 28 95

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Ostrzeszowie
ul. Gen. Sikorskiego 19, 63-500 Ostrzeszów, tel.(062) 730 36 70

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Pile
Al. Wojska Polskiego 49b, 64-920 Piła, tel. (067) 213 15 78, 214 84 80

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Pleszewie
ul. Kazimierza Wielkiego 8, 63-300 Pleszew, (062) 742 01 61
e- mail: pcpr.pleszew@op.pl
http://pcpr-pleszew.pl/index.php

Miejski Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Poznaniu
ul. Kasprzaka 16, 60-237 Poznań, tel.. (061) 865 39 65, 865 39 64
e- mail: mzon@um.poznan.pl

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Poznaniu
ul. Jackowskiego 18, 68-823 Poznań, tel./faks: (061) 843 47 05

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Rawiczu
ul. Wały Dąbrowskiego 2, 63-900 Rawicz, tel. (065) 546 43 33
e-mail: zon@powiatrawicki.pl
www.powiatrawicki.pl

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Szamotułach
ul. Ratuszowa 2, 64-500 Szamotuły, tel. (061) 292 03 20

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Śremie
ul. Mickiewicza 17, 63-100 Śrem, tel. (061) 283 79 01 w. 325
e-mail: starostwo@powiat-srem.pl

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Środzie Wielkopolskiej
ul. Szkolna 2, 63-000 Środa Wielkopolska, tel. (061) 287 06 40, 285 38 06
e- mail: pcprsrodawlkp@pro.onet.pl

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Wągrowcu
ul. Kcyńska 48, 62-100 Wągrowiec, tel./fax.67 262 22 80

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Wolsztynie
ul. Piotra Skargi 5, 64-200 Wolsztyn, tel. (068) 384 27 00

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności we Wrześni
ul. Chopina 2, 620300 Września, tel. (061) 640 21 19
e- mail: sekretariat@pcprwrzesnia.pl
http://www.pcprwrzesnia.pl/

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Złotowie
ul. Szpitalna 28, 77-400 Złotów, tel. (067) 263 40 00, 265 38 55

■ LEGITYMACJA OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNEJ

Jeżeli jest już wydane orzeczenie o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności, możesz postarać się o legitymację osoby niepełnosprawnej. Legitymację wydaje Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności. Legitymacja uprawnia m.in. do korzystania z ulgowych przejazdów PKP i PKS (78% ulga w przejazdach na leczenie i rehabilitację, w tym na turnusy rehabilitacyjne).

Podstawa prawna:
Ustawa z dn. 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U.2011.127.721 j.t.)
Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dn. 1 lutego 2002 r. w sprawie kryteriów niepełnosprawności u osób w wieku do 16 roku życia (Dz. U. z 2002 r., nr 17, poz. 162),
Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dn. 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności (Dz. U. z 2003 r., nr 139, poz. 1328).

■ ULGOWE PRZEJAZDY KOMUNIKACJĄ LOKALNĄ

Zasady przyznawania ulg na przejazdy komunikacją lokalną (gminną, miejską) określają przepisy lokalne – uchwała Rady Gminy/ Miasta. Oznacza to, że w poszczególnych gminach, miastach obowiązujące przepisy są inne.

■ **Gdzie szukać informacji?** ▶▶ Informacje o tym, jakie ulgi przysługują osobom niepełnosprawnym w przejazdach komunikacją lokalną w danej gminie, można uzyskać u przewoźnika (np. zakład transportu miejskiego) lub przeczytać w regulaminie przewozów środkami komunikacji gminnej.

Informacje dotyczące osób uprawnionych do bezpłatnych lub ulgowych przejazdów środkami komunikacji miejskiej znajdują się na stronach :

- Kaliskich Linii Autobusowych
http://www.kla.com.pl/cat,6

- Miejskiego Zakładu komunikacji w Koninie
http://www.mzk-konin.com.pl/uchwala.html

- Miejskiego Zakładu Komunikacji w Lesznie
http://strona.mzk.leszno.pl/files/17/taryfa_oplat_wazna_od_01.07.2015.pdf

- Zarządu Transportu Miejskiego w Poznaniu
http://ztm.poznan.pl/bilety/ulgi-i-zwolnienia-nowe/

VI. DOFINANSOWANIE ZE ŚRODKÓW PFRON

■ TURNUS REHABILITACYJNY

Jest to zorganizowana forma aktywnej rehabilitacji połączonej z elementami wypoczynku. Celem turnusu jest ogólna poprawa psychofizycznej sprawności oraz rozwijanie umiejętności społecznych uczestników m.in. przez nawiązywanie i rozwijanie kontaktów społecznych, realizację i rozwijanie zainteresowań, a także przez udział w innych zajęciach przewidzianych programem turnusu.

Osoba niepełnosprawna (posiadająca stosowne orzeczenie) może ubiegać się o dofinansowanie do turnusu pod warunkiem, że:

- zostanie skierowana na turnus na wniosek lekarza, pod opieką którego się znajduje,
- w roku, w którym ubiega się o dofinansowanie, nie uzyskała na ten cel dofinansowania ze środków PFRON,
- weźmie udział w turnusie, który odbędzie się w ośrodku wpisanym do rejestru ośrodków, prowadzonego przez wojewodę,
- nie będzie pełniła funkcji członka kadry na tym turnusie, ani nie będzie opiekunem innego uczestnika tego turnusu,
- złoży oświadczenie o wysokości osiąganych dochodów,
- zobowiąże się do przedstawienia na turnusie, podczas pierwszego badania lekarskiego, informacji stanie zdrowia, sporządzonej nie wcześniej niż na 3 mies. przed datą rozpoczęcia turnusu, wystawionej przez lekarza, pod którego opieką obecnie się znajduje.

O dofinansowanie do udziału w turnusie może także ubiegać się opiekun osoby niepełnosprawnej. W przypadku starań o dofinansowanie do uczestnictwa w turnusie brane są pod uwagę dochody. Przeciętny miesięczny dochód, podzielony przez liczbę osób we wspólnym gospodarstwie domowym, obliczony za kwartał poprzedzający miesiąc złożenia wniosku, nie powinien przekraczać kwoty 50% przeciętnego wynagrodzenia na osobę we wspólnym gospodarstwie domowym.

Istnieje możliwość otrzymania dofinansowania w sytuacji przekroczenia kryterium dochodowego, ale wówczas kwotę dofinansowania pomniejsza się o kwotę, o którą dochód ten został przekroczony. Wniosek o dofinansowanie składa się do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie (PCPR).

■ **Gdzie szukać informacji?** ▶▶ Adres Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Twoim powiecie możesz uzyskać w Starostwie Powiatu lub w Ośrodku Pomocy Społecznej.

Ogólnokrajowy rejestr ośrodków uprawnionych do organizowania turnusów rehabilitacyjnych oraz niezbędne informacje i druki wniosków można na stronach internetowych Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej: https://empatia.mpips.gov.pl/web/piu/dla-swiadczeniobiorcow/turnusy

Podstawa prawna:
Ustawa z dn. 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U.2011.127.721 j.t.),
Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dn. 15 listopada 2007 r. w sprawie turnusów rehabilitacyjnych (Dz. U. z 2007 r., nr 230, poz. 1694).

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Chodzieży
ul. Wiosny Ludów 14a, 64-800 Chodzież, tel. (067) 282 72 58, fax (067) 281 16 80
e-mail: pcprchodziez@idsl.pl

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie
ul. Pawła Cymsa 16, 62-200 Gniezno, tel./ fax (061) 425 52 98
e-mail: pcpr-gniezno@post.pl

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gostyniu
ul. Nowe Wrota 7, 68-800 Gostyń, tel./ fax (065) 572 75 28
e-mail: pcpr@gostyn.pl

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grodzisku Wlkp.
ul. Mossego 14, 62-065 Grodzisk Wlkp., tel./ fax (061) 444 72 81
e-mail: pcprg@wp.pl

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Jarocinie
ul. Szubianki 21, 63-200 Jarocin, tel./ fax (062) 505 46 06
e-mail: pcpr@pcprjarocin.pl

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kaliszu
ul. Kolegialna 4, 62-800 Kalisz, tel. (062) 765 72 17, fax (062) 757 26 22
e-mail: pcpr@powiat.kalisz.pl

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kępnie
ul. Sienkiewicza 26, 63-300 Kępno, tel . (62) 791 22 90, fax (62) 791 22 80
e-mail: pcpr_kepno@kepno.com.pl

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kole
ul. Poniatowskiego 21, 62-600 Koło, tel. 63-272-40-04
e- mail: sekretariat@pcprkolo.pl

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kościanie
ul. Kaźmierczaka 41, 64-000 Kościan, tel./ fax (065) 511 01 66
e-mail: pcprkoscian@wp.pl

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Krotoszynie
ul. Młyńska 2d/1, 63-700 Krotoszyn, tel./ fax (062) 722 88 91
e-mail: pcpr.krotoszyn@op.pl

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lesznie
ul. Mickiewicza 5, 64-100 Leszno, tel. (065) 529 58 47, fax (065) 529 58 47 w. 126

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Międzychodzie
ul. 17 Stycznia 143, 64-400 Międzychód, tel. (095) 748 87 24, fax (095) 748 24 30
e-mail: biuro@pcpr.miedzychod.samorzady.pl

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Tomyślu
ul. Poznańska 30, 64-300 Nowy Tomyśl, tel./ fax (061) 442 67 73
e-mail: pcpr@powiatnowotomyski.pl

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Obornikach
ul. 11 Listopada 2a, 64-600 Oborniki, tel./fax (061) 297 31 27
e-mail: pcpr@powiatobornicki.pl

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowie Wlkp.
Al. Słowackiego 1c, 63-400 Ostrów Wlkp., tel. (062) 735 51 52, fax (062) 735 02 05
e-mail: pcpr-sekretariat@powiat-ostrowski.pl

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrzeszowie
ul. Zamkowa 17, 63-500 Ostrzeszów, tel./ fax (062) 732 07 50
email: biuro@pcpr.powiatostrzeszowski.pl

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pile
ul. Wojska Polskiego 49 B, 64-920 Piła, tel. (067) 214 42 54, fax (067) 214 42 57
e-mail: pcpr_pila@pro.onet.pl

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pleszewie
ul. Kazimierza Wielkiego 7a, 63-300 Pleszew, tel./ fax (062) 742 01 61
e-mail: pcpr.pleszew@op.pl

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Poznaniu
ul. Zielona 8, 61-851 Poznań, tel. (061) 841 07 10, fax (061) 841 07 11
e-mail: pcprpoznan@poczta.onet.pl

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rawiczu
ul. Dworcowa 1, 63-900 Rawicz, tel./ fax (065) 546 43 33
e-mail: pcprrawicz@powiatrawicki.pl

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Słupcy
ul. Wojska Polskiego 13, 62-400 Słupca, tel. (063) 275 86 57, fax (063) 213 22 44
e-mail: pcprslupce@wp.pl

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Szamotułach
ul. Wojska Polskiego 1, 64-500 Szamotuły, tel./ fax (061) 292 26 74
e-mail: sekretariat@szamotuly.pcpr.pl

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Śremie
ul. Mickiewicza 17, 63-100 Śrem, tel. (061) 283 03 73
e-mail: pcpr@i.media.pl

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Środzie Wlkp.
ul. Szkolna 2, 63-000 Środa Wlkp., tel./ fax (061) 287 06 40
e- mail: pcprsrodawlkp@pro.onet.pl

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Trzciance
ul. 27-stycznia 42, 64-980 Trzcianka, tel. (067) 216 31 13, fax (067) 216 37 22
e-mail: pcpr@trzcianka.pl

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Turku
ul. Łąkowa 1, 62-700 Turek, tel. (063) 289 24 07, fax (063) 289 22 24
www.pcpr.turek.pl
e- mail: pcpr@powiat.turek.pl

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wągrowcu
ul. Wierzbowa 1, 62-100 Wągrowiec , tel./ fax (067) 262 76 14
e-mail: pcprwagrowiec@pro.onet.pl

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wolsztynie
ul. 5-tego Stycznia 5, 64-200 Wolsztyn, tel. (068) 384 56 11
e-mail: pcpr@powiatwolsztyn.pl

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Wrześni
ul. Wojska Polskiego 1, 62-300 Września, tel./ fax (061) 640 45 50
e-mail: pcprwrzesnia@poczta.fm

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Złotowie
ul. Szpitalna 28, 77-400 Złotów, tel./ fax (067) 263 22 65
e-mail: pcprzlotow@poczta.onet.pl

Powiaty grodzkie-miasta na prawach powiatów:

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kaliszu
ul. Kościuszki 1a, 62-800 Kalisz, tel. (062) 757 45 10, fax (062) 757 63 66
e-mail: umkalisz@um.kalisz.pl

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Koninie
ul. Aleje 1 Maja 9, 62-510 Konin, tel./ fax (063) 242 22 41
e-mail: pcpr.konin@neostrada.pl

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lesznie
ul Korczaka 5, 64-100 Leszno, tel. (065) 529 58 47, fax (065) 529 58 47 w. 126
e- mail: mopr@leszno.pl

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Poznaniu
ul. Cześnikowska 18, 60-330 Poznań, tel. (061) 860 99 00, fax (061) 860 99 28
e-mail: mopr@mopr.poznan.pl

■ DOFINANSOWANIE LIKWIDACJI BARIER TECHNICZNYCH ORAZ KOMUNIKACYJNYCH

Osoby niepełnosprawne i ich opiekunowie mogą starać się o dofinansowanie zakupu sprzętu mającego na celu likwidację barier w komunikowaniu się oraz technicznych. Nie ma określonej listy tych sprzętów. Przez bariery techniczne należy rozumieć bariery utrudniające lub uniemożliwiające osobie niepełnosprawnej funkcjonowanie społeczne. Likwidacja bariery technicznej powinna powodować sprawniejsze działanie takiej osoby w społeczeństwie i umożliwić jej funkcjonowanie w życiu codziennym. Przez bariery w komunikowaniu się należy rozumieć ograniczenia uniemożliwiające lub utrudniające osobie niepełnosprawnej swobodne porozumiewanie się i/lub przekazywanie informacji. Likwidacja bariery w komunikowaniu się ma powodować umożliwienie osobie niepełnosprawnej sprawniejsze i bardziej swobodne porozumiewanie się oraz przekazywanie informacji.

Wysokość dofinansowania do likwidacji barier w komunikowaniu się oraz technicznych wynosi do 80% kosztów tego przedsięwzięcia**,** nie więcej jednak niż do wysokości piętnastokrotnego przeciętnego wynagrodzenia. Dofinansowanie na likwidację barier w komunikowaniu się i technicznych może być przyznawane raz na trzy lata.

O dofinansowanie to mogą ubiegać się osoby z orzeczoną niepełnosprawnością, stopniem niepełnosprawności. Dofinansowanie przyznaje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie (PCPR). Tam też można otrzymać i złożyć stosowny wniosek.

■ Gdzie szukać informacji? ▸▸ Adres Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Twoim powiecie możesz uzyskać w Starostwie Powiatu lub w Ośrodku Pomocy Społecznej.

Podstawa prawna:
Ustawa z dn. 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U.2011.127.721 j.t.),
Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dn. 25 czerwca 2002 r. w sprawie określenia rodzajów zadań powiatu, które mogą być finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (Dz. U. z 2002 r., nr 96, poz. 861 z późn. zm.).

VII. WSPARCIE DLA DOROSŁYCH OSÓB Z AUTYZMEM

Osoby dorosłe z autyzmem
lub innymi całościowymi zaburzeniami rozwojowymi,
które zakończyły edukację
(maksymalnie mogą uczyć się do 24 r.ż.)
nie mają obecnie dostatecznego dostępu
do zróżnicowanych ofert
w zakresie dziennej aktywności
czy aktywizacji społecznej i zawodowej.

Rodzice mogą poszukiwać miejsca w następujących placówkach:

■ ŚRODOWISKOWE DOMY SAMOPOMOCY

W ramach systemu pomocy społecznej funkcjonują Środowiskowe Domy Samopomocy (ŚDS), które są przeznaczone dla dorosłych osób z zaburzeniami psychicznymi. Są to zazwyczaj dzienne ośrodki wsparcia, choć mogą także funkcjonować jako ośrodki całodobowe, okresowego pobytu. W większości są prowadzone przez Ośrodki Pomocy Społecznej, rzadziej przez organizacje pozarządowe.

ŚDS są ukierunkowane na podtrzymanie umiejętności życiowych uczestników zajęć oraz ich rozwój, działania zmierzające do poprawy funkcjonowania i jakości życia poprzez rozwijanie umiejętności, zdolności i zainteresowań.

Podstawa prawna:
Ustawa z dn. 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U.2009.175.1362 j.t.).

■ Gdzie szukać informacji? ➤ O tym, czy w Twojej miejscowości funkcjonuje Środowiskowy Dom Samopomocy, możesz dowiedzieć się w Ośrodku Pomocy Społecznej,

Wydziale Polityki Społecznej w Wielkopolskim Urzędzie Wojewódzkim
al. Niepodległości 16/18, 61-713 Poznań, tel. (061) 854 10 71, 854 13 00, fax (061) 852 73 27
e-mail: wuw@poznan.uw.gov.pl

lub

Regionalnym Ośrodku Polityki Społecznej w Poznaniu
ul. Piekary 14/15, 61-823 Poznań, tel. (061) 856 73 00, fax (061) 851 56 35
e-mail: rops@rops-wielkopolska.poznan.pl

Konin

Środowiskowy Dom Samopomocy
ul. 11 Listopada 19 62-510 Konin, tel. (063) 243 62 30
e- mail: kierownik.sdskonin@gmail.com
http://www.sdskonin.lm.pl/

Środowiskowy Dom Samopomocy im. Doktora Piotra Janaszka
(jednostka prowadząca: Fundacja Mielnica)
ul. Zagórowska 3a, 62-500 Konin, tel. (063) 211 21 70, fax (063) 244 22 55
e-mail: fundacja@ mielnica.org.pl
www.mielnica.org.pl

Leszno

Środowiskowy Dom Samopomocy
ul. Niepodległości 27, 64-100 Leszno, tel. (065) 529 98 64

Poznań

Środowiskowy Dom Samopomocy "Pod Fontanną"
ul. Rawicka 51, 60-113 Poznań, tel. (061) 830 68 88
e- mail: info@fountain-house.pl
http://www.fountain-house.pl/

Środowiskowy Dom Samopomocy
ul. Ognik 20b, 60-386 Poznań, tel. (061) 868 84 00, fax (061) 868 84 00
e-mail: spnis@ o2.pl
www.spnis.poznan.pl

powiat gnieźnieński

Środowiskowy Dom Samopomocy "Dom Anki"
prowadzony przez Stowarzyszenie "CONCORDIA"
ul. Poznańska 15 lok. 28, 62-200 Gniezno, tel. (061) 423 86 60, fax (061) 423 86 60

powiat gostyński

Środowiskowy Dom Samopomocy
ul. Willowa 3a, 63-800 Gostyń, tel. (065) 572 00 73
e- mail: sds@mgops.gostyn.pl

powiat jarociński

Środowiskowy Dom Samopomocy
Raszewy 56, 63-210 Raszewy, tel. (062) 740 31 23

Środowiskowy Dom Samopomocy
ul. Kościuszki 14a, 63-200 Jarocin, tel. (062) 747 55 06

powiat kępiński

Środowiskowy Dom Samopomocy
ul. Ks. Wawrzyniaka 10, 63-600 Kępno, tel. / fax (062) 782 47 67
e- mail:sds.kepno@op.pl

powiat kolski

Środowiskowy Dom Samopomocy
ul. Emilii Plater 1, 62-600 Dąbie, tel. (063) 271 01 52

powiat koniński

Środowiskowy Dom Samopomocy
ul. Kościelna 46, 62-561 Ślesin, tel. (063) 270 62 48, fax (063) 270 62 48
e-mail: sdsslesin@gmail.com
http://www.sds.info.pl/pl/news/

powiat kościański

Środowiskowy Dom Samopomocy
ul. Szczepańskiego 1, 64-000 Kościan, tel. (065) 512 44 58

powiat krotoszyński

Środowiskowy Dom Samopomocy
ul. Langiewicza 2, 63-700 Krotoszyn , tel. (062) 725 26 68, fax (062) 725 26 68
e-mail: sds@krotoszyn.pl
www.sds.krotoszyn.com.pl

powiat międzychodzki

Środowiskowy Dom Samopomocy
ul. Główna 16, 64-412 Chrzypsko Wielkie, tel. (061) 295 11 93, fax (061) 295 11 93
e-mail: sdschrzypsko@ interia.pl
www.sdschrzypsko.w.interia.pl

Środowiskowy Dom Samopomocy
ul. Piłsudskiego 45, 64-400 Międzychód, tel. (095) 748 23 43
e- mail: srodowiskowy@poczta.onet.pl

powiat ostrowski

Środowiskowy Dom Samopomocy
ul. Raszkowska 36, 63-430 Odolanów, tel. (062) 733 25 90
e- mail: gmcentrum@interia.pl

Środowiskowy Dom Samopomocy
ul. Komuny Paryskiej 14, 63-400 Ostrów Wielkopolski**,** tel. (062) 763 91 33

Środowiskowy Dom Samopomocy
Al. Słowackiego 1c, 63-400 Ostrów Wielkopolski, tel. (062) 738 45 63

powiat ostrzeszowski

Środowiskowy Dom Samopomocy
(jednostka prowadząca: Fundacja Inwalidów i Osób Niepełnosprawnych "Miłosierdzie")
ul. Ostrzeszowska 14, 63-505 Doruchów, tel. (062) 731 52 78

Środowiskowy Dom Samopomocy
ul. Kościuszki 2 63-500 Ostrzeszów, tel. (062) 730 10 01

powiat pilski

Środowiskowy Dom Samopomocy
ul. Kossaka 16, 64-920 Piła, tel.(067) 215 57 12
e- mail: lzych@caritas.pl

powiat pleszewski

Środowiskowy Dom Samopomocy
ul. Podgórna 2, 63-300 Pleszew, tel. (062) 742 31 75

Centrum Samopomocy - Środowiskowy Dom Samopomocy
ul. Kazimierza Wielkiego 7, 63-300 Pleszew, tel. (062) 742 83 60

powiat poznański

Środowiskowy Dom Samopomocy
ul. Dworcowa 16, 62-040 Puszczykowo, tel. (061) 819 44 46
http://www.maltadom.fc.pl/

powiat rawicki

Środowiskowy Dom Samopomocy
ul. Gen. Roweckiego 9, 63-900 Rawicz, tel. (065) 546 40 83
e-mail: sdsrawicz@wp.pl

powiat słupecki

Środowiskowy Dom Samopomocy
Słowikowo 24, 62-436 Orchowo, tel. (063) 268 81 00

Ośrodek Socjoterapii i Rehabilitacji - Środowiskowy Dom Samopomocy
Kosewo ul. Słupecka 2, 62-402 Ostrowite, tel. (063) 276 60 39

powiat średzki

Środowiskowy Dom Samopomocy
Dębno 14, 63-040 Nowe Miasto nad Wartą, tel. (061) 287 45 66

Środowiskowy Dom Samopomocy
ul. Szkolna 2, 63-000 Środa Wielkopolska, tel. (061) 285 38 06

powiat turecki

Środowiskowy Dom Samopomocy
ul. Matejki 1, 62-700 Turek, tel. (063) 278 52 21
e-mail: sdsturek@ go2.pl
www.turek.naszsds.pl

powiat wągrowiecki

Środowiskowy Dom Samopomocy
ul. Libelta 4, 62-130 Gołańcz, tel. 0516 144 795, fax (67) 261 21 61
email: mgops.golancz@wp.pl

powiat wrzesiński

Środowiskowy Dom Samopomocy
Pietrzyków 49, 62-310 Pietrzyków, tel. (063) 276 89 04
e-mail: sds.pietrzykow@ vp.pl
http://www.sdspietrzykow.pl/

Środowiskowy Dom Samopomocy
ul. Szkolna 25, 62-300 Września, tel. (061) 436 11 38, fax (061) 436 11 38
e-mail: sds.wrzesnia@ wp.pl
www.sds.wrzesnia.prv.pl

■ WARSZTATY TERAPII ZAJĘCIOWEJ

Warsztat terapii zajęciowej (WTZ) jest dla osób niepełnosprawnych, które ukończyły już edukację, miejscem rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie uzyskania lub przywrócenia umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Warsztaty mogą być organizowane m.in. przez organizacje pozarządowe (fundacje, stowarzyszenia).

Uczestnikami WTZ mogą być jedynie osoby z orzeczonym stopniem niepełnosprawności oraz z zaznaczonym w tym orzeczeniu wskazaniem do uczestnictwa w warsztacie terapii.

Efekty aktywizacji zawodowej i społecznej powinny być oceniane nie rzadziej niż co 3 lata. Z założenia terapia zajęciowa i rehabilitacja w warsztatach powinny przygotowywać osoby niepełnosprawne do podjęcia pracy.

Podstawa prawna:
Ustawa z dn. 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U.2011.127.721 j.t.),
Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dn. 25 marca 2004 r. w sprawie warsztatów terapii zajęciowej (Dz. U. z 2004 r., nr 63, poz. 587).

Kalisz

Warsztaty Terapii Zajęciowej
ul. Tadeusza Kościuszki 24 62-800 Kalisz, tel. (062) 502 53 50, fax (062) 502 54 18
e-mail: wtz_kalisz_orione@ doc.com.pl
www.centrumorione.rel.pl

Warsztaty Terapii Zajęciowej (jednostka prowadząca: Fundacja Inwalidów i Osób Niepełnosprawnych "Miłosierdzie")
ul. Złota 21 62-800 Kalisz, tel. (062) 757 17 51, fax (062) 757 17 51
e-mail: wtz@ free.ngo.pl
www.wtz.kalisz.webpark.pl

Konin

Warsztaty Terapii Zajęciowej (jednostka prowadząca: Fundacja Mielnica)
ul. Zagórowska 3, 62-504 Konin, tel. (063) 242 31 71, fax (063) 244 22 55
e-mail: wtz50konin@onet.eu
www: mielnica.org.pl

Warsztaty Terapii Zajęciowej (jednostka prowadząca: Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym - Koło w Koninie)
ul. Kurpińskiego 3, 62-510 Konin, tel. (063) 242 20 64
e-mail: wtz10@wp.pl

Warsztaty Terapii Zajęciowej (jednostka prowadząca: Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Wielkopolski Oddział Regionalny)
ul. Tuwima 2/1, 62-510 Konin, tel./ fax (063) 242 44 94
e-mail: wtztpd@interia.pl

Warsztaty Terapii Zajęciowej nr 12 (jednostka prowadząca: Stowarzyszenie na Rzecz Pomocy Osobom Chorym Psychicznie)
ul. Różyckiego 3, 62-510 Konin, tel./ fax (063) 244 94 71
e-mail: wtz-12@konin.lm.pl
http://www.wtz-12.konin.lm.pl/start.html

Poznań

Pracownia Terapii Zajęciowej „Krzemień"
ul. Ognik 20c, 60-386 Poznań, tel. (061) 867-36-84, 0 501 527 300, fax (061) 867 36 85
e-mail: krzemien@list.pl
www.krzemien.pl

Pracownia Terapii Zajęciowej „Przylesie"
Os. Bolesława Śmiałego 106, 60-386 Poznań, tel. (061) 823 70 51, fax (061) 823 70 51
e-mail: przylesie@natak.pl
http://www.wtzprzylesie.pl/przylesie-to/warsztat-terapii-zajeciowej/

Pracownia Terapii Zajęciowej „Przyjaciele"
Os. Lecha 40, 61-294 Poznań, tel. (061) 877 81, 877 81 61
e-mail: wtzprzyjaciele@interia.pl
http://www.wtzprzyjaciele.w.interia.pl/

Pracownia Terapii Zajęciowej „Koniczynka”
ul. Swoboda 22/24, 60-391 Poznań, tel.(061) 867 30 41, 865 04 56, fax (061) 867 30 41
e-mail: koniczynka3@op.pl
http://www.stowarzyszeniekoniczynka.pl/

Pracownia Terapii Zajęciowej „POMOST”
ul. Św. Trójcy 22, 61-477 Poznań, tel. (061) 832 00 52, 0 665 333 928
e-mail: wtzpomost@interia.eu
www.psouupoznan.prv.pl/po.html

Pracownia Terapii Zajęciowej „Amikus”
Os. Rusa 6, 61-245 Poznań, tel. (061) 874 96 12
e-mail: stowamikus@op.pl

Pracownia Terapii Zajęciowej „Śmiałek”
Os. Marysieńki 25, 60-683 Poznań, tel. (061) 828 11 55, 0 601 426 397
e-mail: wtz@smialek.org
www.smialek.org

Pracownia Terapii Zajęciowej „Fundacja Maltańska”
ul. Miastkowska 128, 60-184 Poznań, tel. (061) 868 15 67, fax (061) 868 15 67
e-mail: wtz.poznan@pomocmaltanska.pl

powiat chodzieski

Warsztaty Terapii Zajęciowej (jednostka prowadząca: Obywatelska Fundacja na Rzecz Dzieci Niepełnosprawnych i Potrzebujących Pomocy w Chodzieży)
ul. Zdrojowa 14a 64-800 Chodzież, tel. (067) 282 09 51
e-mail: wtzchodziez@wp.pl
www: wtz.netbiz.pl

powiat czarnkowsko-trzcianecki

Warsztaty Terapii Zajęciowej (jednostka prowadząca: Caritas Parafii p.w. Św. Jana Chrzciciela)
ul. 27 Stycznia 41, 64-980 Trzcianka, tel./ fax (067) 216 87 70
e-mail: wtz_trzcianka@wp.pl
www.wtzczcianka.pl

Warsztaty Terapii Zajęciowej (jednostka prowadząca: Dom Pomocy Społecznej)
ul. Kasztanowa 45 64-707 Gębice, tel. (067) 255 14 24

Warsztaty Terapii Zajęciowej Caritas
ul. Mickiewicza 9, 64-730 Wieleń, tel. (067) 256 15 73

powiat gnieźnieński

Warsztaty Terapii Zajęciowej im. H. Bujarskiej (jednostka prowadząca: Caritas Archidiecezji Gnieźnieńskiej)
ul. Targowa 6 62-200 Kłecko, tel. (061) 425 57 88, 425 57 90, fax (061) 425 57 88
e-mail: wtz@ caritas.gniezno.pl
www.caritas.gniezno.pl

Warsztaty Terapii Zajęciowej
ul. Kolejowa 2 62-200 Gniezno, tel. (061) 428 66 80, fax (061) 428 66 80
e-mail: wtzgniezno@ poczta.fm
http://www.wtz.gniezno.org/

powiat gostyński

Warsztaty Terapii Zajęciowej (jednostka prowadząca: Urząd Gminy)
ul. Szkolna 1, 63-820 Piaski, tel. (065) 572 76 90 (88)
e-mail: wtzpiaski@vp.pl
http://www.wtzpiaski.eu/

powiat grodziski

Warsztaty Terapii Zajęciowej (jednostka prowadząca: Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom "Serce")
ul. Krystyny 30, 62-067 Rakoniewice, tel. (061) 444 14 62, 0609 491 812
e-mail: kajuss@interia.eu

Warsztaty Terapii Zajęciowej (jednostka prowadząca: Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym - Koło w Grodzisku Wielkopolskim)
ul. Rakoniewicka 16, 62-065 Grodzisk Wielkopolski, tel. (061) 444 73 46
e-mail: wtz-gw@wp.pl
http://www.wtzgrodziskwlkp.pl/

powiat jarociński

Warsztaty Terapii Zajęciowej (jednostka prowadząca: Jarociński Ośrodek Kultury)
ul. Wrocławska 39, 63-200 Jarocin, tel./ fax (062) 747 93 08
e-mail: opus-jarocin@tlen.pl

powiat kaliski

Warsztaty Terapii Zajęciowej (jednostka prowadząca: Wiejskie Stowarzyszenie Działające na rzecz Osób Niepełnosprawnych "Razem Łatwiej" w Koźminku)
ul. Tadeusza Kościuszki 7 lok. 39, 62-840 Koźminek, tel. (062) 763 85 51, 763 76 39
e-mail: wtzkoznimek @wp.pl

powiat kolski

Warsztaty Terapii Zajęciowej (jednostka prowadząca: Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym - Koło Terenowe w Kole)
ul. Wojciechowskiego 21a, 62-600 Koło, tel. (063) 261 64 56, fax (063) 271 51 40
e-mail: wtz.kolo@psouu.org.pl

Warsztaty Terapii Zajęciowej
ul. Dąbska 40, 62-600 Koło, tel. (063) 261 01 48
e-mail: wtz.sprawnyinaczej@wp.pl
www.kson.com.pl

powiat koniński

Warsztaty Terapii Zajęciowej (jednostka prowadząca: Fundacja Mielnica)
Mielnica Duża 33a, 62-560 Skulsk, tel. (063) 268 55 11
e-mail: fundacja@ mielnica.org.pl
www.mielnica.org.pl

Warsztaty Terapii Zajęciowej (jednostka prowadząca: Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym - Koło Terenowe)
ul. Wilczogóra 50, 62-550 Wilczyn, tel. (063) 268 31 75
e-mail: zk.wilczyn@psouu.org.pl

Warsztaty Terapii Zajęciowej (jednostka prowadząca: Polskie Towarzystwo Walki z Kalectwem - Oddział Terenowy w Koninie)
62-619 Sadlno 7a, tel. (063) 261 21 80
e-mail: wtz.sadlno@wp.pl

Warsztaty Terapii Zajęciowej
ul. Wrzosowa 10, Paprotnia 62-513 Krzymów, tel. (063) 249 39 57
e-mail: wtzpaprotnia@wp.pl
www: wtzpaprotnia.yohoo.pl

powiat kościański

Warsztaty Terapii Zajęciowej (jednostka prowadząca: Urząd Gminy)
Os. Jagiellońskie 48, 64-000 Kościan, tel. (065) 512 06 02
e-mail: terapiakoscian@ interia.pl
www.wtzkoscian.pl

powiat krotoszyński

Warsztaty Terapii Zajęciowej (jednostka prowadząca: Urząd Miasta i Gminy)
ul. Młyńska 2d, 63-700 Krotoszyn, tel. (062) 722 57 72
e-mail: wtz_komputerowa@o2.pl
www: wtz.krotoszyn.pl

powiat leszczyński

Warsztaty Terapii Zajęciowej (jednostka prowadząca: Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy)
Pl. Zamkowy 2, 64-130 Rydzyna, tel. (065) 538 85 93
e-mail: wtzrydzyna@interia.pl
www: wtzrydzyna.bo.pl

powiat międzychodzki

Warsztaty Terapii Zajęciowej (jednostka prowadząca: Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych "Tęcza")
ul. Nowe Osiedle 12, 64-420 Kwilcz, tel. (061) 291 51 94, fax (061) 291 51 94
e- mail: wtz.kwilcz@wp.pl

powiat nowotomyski

Warsztaty Terapii Zajęciowej (jednostka prowadząca: Społeczna Fundacja Pomocy Dzieciom Niepełnosprawnym w Zbąszyniu)
ul. Powstańców Wielkopolskich 41, 64-360 Zbąszyń, tel./ fax (068) 386 92 18

powiat obornicki

Stowarzyszenie " Rehabilitacja" Warsztaty Terapii Zajęciowej
Wiardunki 64, 64-630 Ryczywół, tel. (067) 283 83 67
e-mail: wtzwiardunki@onet.pl
www.warsztatwiardunki.tnb.pl

powiat ostrowski

Warsztaty Terapii Zajęciowej (jednostka prowadząca: Fundacja Inwalidów i Osób Niepełnosprawnych "Miłosierdzie")
ul. Wiejska 1, 63-400 Ostrów Wielkopolski, tel. (062) 735 62 09
e-mail: wtz@poczta.onet.pl
www.wtzprzygodzie.republika.pl

Warsztaty Terapii Zajęciowej (jednostka prowadząca: Stowarzyszenie "Promocja Rozwoju Dziecka i Rodziny" im. bł. Edmunda Bojanowskiego w Ostrowie Wielkopolskim)
ul. Odolanowska 19, 63-400 Ostrów Wielkopolski, tel. (062) 735 99 24
e-mail: wtz_tecza@poczta.onet.pl
www.wtz.trv.pl

Warsztaty Terapii Zajęciowej
ul. Szkolna 7, 63-421 Przygodzice, tel. (062) 733 60 21

Warsztaty Terapii Zajęciowej
ul. Słoneczna 1, 63-430 Odolanów, tel./ fax (062) 733 12 49
e-mail: warsztat@wtzodolanow.pl
www.wtz.odolanow.pl

powiat ostrzeszowski

Warsztaty Terapii Zajęciowej (jednostka prowadząca: Fundacja Inwalidów i Osób Niepełnosprawnych „Miłosierdzie”tel. (062) 757 07 78, 0-601**)**
ul. Ostrzeszowska 14, 63-505 Doruchów, tel. (062) 731 52 78
e-mail:wtzdoruchow@wp.pl
www.wtz-doruchow.pl

Warsztaty Terapii Zajęciowej (jednostka prowadząca: Fundacja Inwalidów i Osób Niepełnosprawnych "Miłosierdzie")
Kuźnica Grabowska 100, 62-800 Kraszewice, tel. (062) 730 99 36
e-mail: wtz.kuznicagrabowska@wp.pl
www.wtz-kuznicagrabowska.pl

Warsztaty Terapii Zajęciowej (jednostka prowadząca: Fundacja Inwalidów i Osób Niepełnosprawnych "Miłosierdzie")
ul. Armii Krajowej 1, 63-500 Ostrzeszów, tel. (062) 730 39 98

powiat pilski

Warsztaty Terapii Zajęciowej (jednostka prowadząca: Caritas Parafii p.w. Św. Stanisława Kostki)
ul. Browarna 13, 64-920 Piła, tel./ fax (067) 214 83 61
e- mail: wtz_n@wp.pl
http://www.wtz.pila.pl/?strona=historia

Warsztaty Terapii Zajęciowej (jednostka prowadząca: Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym - Koło w Pile)
ul. Motylewska 24, 64-920 Piła, tel./ fax (067) 214 25 04
http://www.psouu.org.pl/en/node/129

Warsztaty Terapii Zajęciowej (jednostka prowadząca: Dom Pomocy Społecznej)
Rzadkowo 79, 64-810 Kaczory, tel. (067) 283 11 39
e-mail: wtz.rzadkowo@wp.pl

Warsztaty Terapii Zajęciowej
Liszkowo 60, 89-310 Łobżenica, tel./ fax (067) 286 94 64
e-mail: wtz.liszkowo@wp.pl

Warsztaty Terapii Zajęciowej Caritas
Plac Wiosny Ludów 1, 64-850 Ujście, tel./ fax (067) 283 06 38

powiat pleszewski

Warsztaty Terapii Zajęciowej (jednostka prowadząca: Fundacja Inwalidów i Osób Niepełnosprawnych "Miłosierdzie", tel. (062) 757 07 78, 0 601 073 529**)**
Kuchary 99, 63-322 Gołuchów, tel. (062) 761 73 09, 761 68 11

Warsztaty Terapii Zajęciowej (jednostka prowadząca: Wiejskie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych "Klaudiusz" w Choczu)
Nowolipsk 41, 63-313 Nowolipsk poczta Chocz, tel. (062) 741 53 34

Warsztaty Terapii Zajęciowej (jednostka prowadząca: Wiejskie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych "Pomocna Dłoń")
ul. Kolejowa 3, 63-308 Gizałki, tel. (062) 741 15 55
e-mail: wtzgizalki@neostrada.pl, wtz-gizalki@data.pl

powiat poznański

Warsztaty Terapii Zajęciowej "Pawełek" (jednostka prowadząca: Wielkopolski Związek Inwalidów Narządu Ruchu w Poznaniu)
ul. Kolejowa 3, 62-005 Owińska, tel. (061) 892 90 29
e- mail wzinr@op.pl
www.wzinr@org.pl

Warsztaty Terapii Zajęciowej (jednostka prowadząca: Stowarzyszenie Kulturalne im. Praksedy Lemańskiej)
ul. Szreniawska 6, 62-051 Wiry, 0 508 928 056, fax 0 605 080 392
e-mail: biuro@stowarzyszenie-kulturalne.pl
http://stowarzyszenie-kulturalne.pl/

Warsztaty Terapii Zajęciowej (jednostka prowadząca: Stowarzyszenie Przyjaciół Dzieci Specjalnej Troski im. Leszka Grajka)
ul. Os. Kościuszkowców 13, 62-020 Swarzędz, tel. (061) 651 52 86

Warsztaty Terapii Zajęciowej
ul. Nowa 28, 62-052 Dopiewiec, tel. (061) 814 80 61,
e-mail: wtz.promyk.komorniki@wp.pl

powiat rawicki

Warsztaty Terapii Zajęciowej
ul. Szkolna 1, 63-910 Miejska Górka, tel. (065) 547 48 61
e-mail: sdion@op.pl
http://www.miejskagorka.pl/pl/27829/0/Stowarzyszenie_Dzieci_i_Osob_Niepelnosprawnych.html

powiat słupecki

Warsztaty Terapii Zajęciowej (jednostka prowadząca: Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym - Koło w Zagórowie)
ul. Kościelna 9, 62-410 Zagórów, tel. (063) 276 11 08
e-mail: wtz.zagorow@psouu.org.pl

Warsztaty Terapii Zajęciowej (jednostka prowadząca: Stowarzyszenie Przyjaciół Dzieci Niepełnosprawnych)
ul. Kopernika 1b, 62-400 Słupca, tel. (063) 275 45 47, fax (063) 275 45 47
e-mail: wtzslupca@ op.pl
www. wtzslupca.republika.pl

Warsztaty Terapii Zajęciowej (jednostka prowadząca: Urząd Gminy)
Babin 13, 62-420 Strzałkowo, tel. (063) 213 23 85
e-mail: wtzbabin@o2.pl
www.wtz.babin.prv.pl

powiat szamotulski

Warsztaty Terapii Zajęciowej (jednostka prowadząca: Dom Zakonny Zgromadzenia Sióstr Franciszkanek Rodziny Maryi)
ul. Lipowa 27, 64-500 Szamotuły, tel. (061) 292 45 65
e-mail: wtzszamotuly@onet.pl

powiat średzki

Warsztaty Terapii Zajęciowej (jednostka prowadząca: Stowarzyszenie Pomocy SOS)
ul. Szkolna 2, 63-000 Środa Wielkopolska, tel. (061) 285 88 66
e-mail: wtzsroda@op.pl
www.wtzsroda.pl

powiat turecki

Warsztaty Terapii Zajęciowej (jednostka prowadząca: Sintur Spółka z o.o. ZPCH)
ul. Kolska 19, 62-700 Turek, tel. (063) 280 43 81

powiat wągrowiecki

Warsztaty Terapii Zajęciowej (jednostka prowadząca: Wielkopolskie Stowarzyszenie na Rzecz Chorych Niepełnosprawnych i ich Rodzin "Rehabilitacja" im. Karola Marcinkowskiego)
ul. Taszarowo 11a, 62-100 Wągrowiec, tel. (067) 262 16 01
e-mail: wtz1@op.pl

powiat wrzesiński

Warsztaty Terapii Zajęciowej (jednostka prowadząca: Stowarzyszenie Oświaty Społecznej w Pyzdrach)
Ruda Komorska 1, 62-310 Pyzdry, tel. (063) 276 71 02, 276 71 03, fax (063) 276 82 65
e-mail: wtzrudakom@o2.pl; autyzm.kalisz@poczta.fm
http://wtzrudakomorska.pl/

Warsztaty Terapii Zajęciowej (jednostka prowadząca: Urząd Miasta i Gminy)
ul. Gen. Sikorskiego 34, 62-300 Września, tel.(061) 640 13 00, 640 13 01,
fax (061) 640 13 02
e-mail: wtz_wrzesnia@post.pl
www: wtz.boo.pl

Warsztaty Terapii Zajęciowej
ul. Szkolna 24, Czeszewo 62-322 Orzechowo, tel./ fax (061) 431 47 33
e-mail: wtzczeszewo@op.pl
http://wtzczeszewo.org/index.html

powiat złotowski

.

Warsztaty Terapii Zajęciowej
ul. Bydgoska 3, 77-430 Krajenka, tel./ fax (067) 263 82 89
e-mail: wtz.krajenka@vp.pl

Warsztaty Terapii Zajęciowej
ul. Wojska Polskiego 25, 64-915 Jastrowie, tel. (067) 266 32 11
http://www.soswjastrowie.yoyo.pl/

Warsztaty Terapii Zajęciowej
ul. Szczecińska 12, 64-965 Okonek, tel. (067) 265 80 16

■ **Gdzie szukać informacji?** ▶▶ Informacje dot. Warsztatów Terapii Zajęciowej w Twojej gminie, powiecie można znaleźć w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie lub Ośrodku Pomocy Społecznej.

■ ZAKŁAD AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ

W zakładzie aktywności zawodowej (ZAZ) zatrudnia się osoby niepełnosprawne z umiarkowanym i znacznym stopniem niepełnosprawności. Są to także miejsca, w których można uzyskać informacje o możliwościach wsparcia, świadczeniach, instytucjach, do których można zwrócić się o pomoc. Zakład aktywności może być utworzony przez gminę, powiat, fundację, stowarzyszenie.

Podstawa prawna:
Ustawa z dn. 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U.2011.127.721 j.t.),
Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dn. 14 grudnia 2007 r. w sprawie zakładów aktywności zawodowej (Dz. U. z 2007 r., nr 242, poz. 1776).

powiat jarociński

Zakład Aktywności Zawodowej
ul. Jarocińska 35, 63-210 Żerków, tel. (062) 740 20 50, fax (062) 740 32 99
e-mail: biuro@ zaz-promyk.pl
www.zaz-promyk.pl

powiat kaliski

Zakład Aktywności Zawodowej "Swoboda"
ul. Swoboda 1, 62-850 Lisków, tel. (062) 763 40 33, fax (062) 763 40 33
e-mail: zazswoboda@ op.pl
http://www.liskow.pl/asp/pl_start.asp?typ=14&sub=7&subsub=17&menu=20&strona=1

powiat ostrzeszowski

Zakład Aktywności Zawodowej
ul. Wiejska 34, 63-520 Książenice, tel. (062) 730 58 44, fax (062) 730 58 54
e-mail: zaz-ksiazenice@ neostrada.pl
www.zaz-ksiazenice.pl

powiat pilski

Zakład Aktywności Zawodowej
ul. Węglowa 9, 64-920 Piła, tel. (067) 214 43 47, fax (067) 214 43 47
e-mail: administracja@zaz.pila.pl
http://zaz.pila.pl/kontakty.html

powiat słupecki

Zakład Aktywności Zawodowej
ul. Stefana Batorego 1, 62-400 Słupca, tel. (063) 213 12 10, fax (063) 213 12 10
e-mail: biurozaz@wp.pl
http://www.zazslupca.com.pl/

VIII. DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

W odpowiedzi na niezaspokojone potrzeby w zakresie pomocy osobom z autyzmem i ich rodzinom, powstają organizacje pozarządowe (fundacje, stowarzyszenia). Bardzo często zakładają je rodzice dzieci czy młodych osób z autyzmem lub profesjonaliści. Stowarzyszenia i fundacje utrzymują się m.in. z pieniędzy przekazywanych przez grantodawców – realizują projekty, w ramach których okresowo podejmowane są różnorodne działania (np. zajęcia dla dzieci, grupy wsparcia, poradnictwo prowadzone przez okres 12 miesięcy).

Organizacje prowadzą często grupy wsparcia, grupy samopomocowe, zajęcia specjalistyczne dla osób z autyzmem. Są to także miejsca, w których można uzyskać informacje o możliwościach wsparcia, świadczeniach, instytucjach gdzie można zwrócić się o pomoc.

■ Spis organizacji w województwie wielkopolskim

Kalisz

- **Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Autystycznym w Kaliszu**
  ul. Hanki Sawickiej 56/29, 62-800 Kalisz, tel. (062) 764 17 00
  e-mail: autyzm.kalisz@poczta.fm

- **Fundacja Na Rzecz Pomocy Dzieciom Niepełnosprawnym "Nowa Nadzieja" z siedzibą w Kaliszu**
  Adres siedziby: ul. Robotnicza 4-6/19, 62-800 Kalisz
  Adres biura: ul. Skalmierzycka 10 (I p.), 62-800 Kalisz, infolinia 801 011 794,
  tel./ fax (062) 741 45 58, 0 693 887 884
  e-mail: fundacja@ nowanadzieja.com.pl
  www.nowanadzieja.com.pl
  http://www.autism.com.pl/

Konin

- **Stowarzyszenie na rzecz Osób z Autyzmem i Innymi Niepełnosprawnościami Intelektualnymi GEPETTO**
  ul. Powstańców Wielkopolskich 14, 62-510 Konin, tel, 0607 088 282
  e-mail: ankagepetto@ wp.pl
  www.gepetto.lm.pl

Poznań

- **Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci ze Złożoną Niepełnosprawnością "Potrafię Więcej"**
  ul.Rubież 46 E, 61-612 Poznań, tel. do biura: 606 418 881 (w godz. 9.00-18.00)
  e- mail: biuro@wsparcie.org.pl; stowarzyszenie@wsparcie.org.pl
  http://www.wsparcie.org.pl/

  Stowarzyszenie prowadzi:

  Świetlicę Terapeutyczną

- **Stowarzyszenie Na Rzecz Edukacji Dzieci i Młodzieży Z Autyzmem Aperio**
  ul. Górki 10, 60-204 Poznań, tel. 0 605 249 676
  e-mail: info@aperio.or.pl
  http://aperio.org.pl/

- **Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Autyzmem „ProFuturo”**
  ul. Szamarzewskiego 78/82, 60- 569 Poznań, tel./ fax (061) 843 40 59
  e-mail: e-mail: stowarzyszenieprofuturo@wp.pl; biuro@pro-futuro.org
  http://pro-futuro.org/

  Stowarzyszenie prowadzi:

  Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny

- **ZERO-PIĘĆ. Fundacja na Rzecz Zdrowia Psychicznego Małych Dzieci**
  ul. Prusa 14/7, 61-819 Poznań, tel. kom. 0 664 497 582
  e-mail: kontakt@fundacja05.pl
  http://www.fundacja05.pl/

powiat poznański

- **Fundacja na Rzecz Integracji Osób Niepełnosprawnych i Autystycznych "FIONA"**
  ul. Narcyzowa 7, 63-004 Tulce poczta Poznań, tel. 0 697 717 291
  e-mail: kontakt@ fundacja-fiona.org.pl
  www.fundacja-fiona.org.pl

  Fundacja Prowadzi:

  Poradnię „Per-Bene"
  ul. Narcyzowa 7. 63-004 Tulce poczta Poznań, tel: 0697 717 291
  e- mail: kontakt@fundacja-fiona.org.pl
  www.per-bene.pl

  Centrum Integracji i Aktywizacji
  ul. Mielżyńskiego 20G, Poznań, tel. 0697 717 291
  e- mail: kontakt@fundacja-fiona.org.pl
  http://www.fundacja-fiona.org.pl/ciia.php

  Spółdzielnię Socjalną „FURIA"
  ul. Narcyzowa 7, 63-004 Tulce poczta Poznań, tel. 0 697 717 291
  e-mail: kontakt@ fundacja-fiona.org.pl

Więcej informacji na temat świadczeń i uprawnień dla osób z autyzmem i ich rodzin mogą Państwo uzyskać

w Ośrodku Informacyjno-Prawnym Fundacji SYNAPSIS

ul. Ondraszka 3, 02-085 Warszawa, tel. (022) 825 01 34

e-mail: poradnictwo@synapsis.waw.pl

www.synapsis.org.pl

Skargi na łamanie praw dziecka przyjmuje:

Biuro Rzecznika Praw Dziecka

ul. Przemysłowa 30/32

00-450 Warszawa

tel. (022) 583 66 00, 800 12 12 12

fax (022) 583 66 96

e-mail: rpd@brpd.gov.pl

Biuro jest czynne od poniedziałku do piątku w godzinach 08.15 - 16.15